Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-23634 8-p0001-2

[illegible]

[illegible] apes in silvis ora [illegible]

sic nos autorum de[illegible] primus aures [illegible]

Aurea perpetuo [illegible] semper [illegible] missima vita.

Cicero[illegible] symbolum.

Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

Primus ubique [illegible] nulloque secundus

Ennius

Ὃν περὶ οἱ κλαγγαὶ γηρυόωντες ἔβησαν

Pentadactylos

τῶν πρόσθεν. πωλέεσθαι ἐπὶ πρυμνῇσι θαλάσσης

οἱ δὲ

Xenophon.

ἰσχναὶ πτηνῶν ζωῶν καλῶν

Desine mentiri, sequi mendacia, fratrem

Fratrum ensis unicus et magnae solers

4h. 77.

PAEDOLOGIA PETRI MOSELLANI PROTEGENSIS, IN PVERORUM usum conscripta, aucta, & pluribus in locis â mendis repurgata.

DIALOGI XXXVII.

DIALOGI PVERILES
Christophori Hegendorphini XII
lepidissimi æquè ac docti.

FRANCOFORDIÆ AD ODERAM,
IN OFFICINA IOHANNIS
EICHORNI.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0003-3

KŒN.FRIED.
UNIVERS.
ZV HALLE

PETRVS MOSELLANVS IOHANNI Polyandro, Lipsiæ apud diuum Thomam Ludimagistro suo, S. D.

ES tu quidem, mi Iohannes, iam annos multos re ipsa expertus, quanta cũ difficultate & quàm serò infirma puerorum ætas ad latinitatis antiquæ imitationem perueniat. Nam cum post prima rei Grammaticæ rudimenta, tenera ingenia statim ad Latini sermonis usum adigantur, nec tamen vlla eis uia ad hanc rem demonstretur, fit ut dũ utcunq; quod iubentur, præstare conantur, nouam quandam loquendi rationem, plane barbaram, & per uernaculi sermonis uestigia ingredientem, inter se sibi ipsi consingant. Quod vitium rudibus animis & per hoc tenacioribus primum impressum, postea nulla arte deleri potest. Atq; hæc causa mihi uidetur, quod non Germani solum sed & Itali, qui nobis hac parte feliciores uideri uolunt, sermone quotidiano immunda

Cur pau latinè loquantur.

mundo adeo & parum proprio utuntur. Vt deas enim bonam partem eorũ, qui hodie linguam Latinã profitentur, in loquendo nihil minus ſpirare, quâm natiuum illum & incorruptum Romani ſermonis odorem.

In x. inſtitu: orator

Vt candidiſsimæ eloquentiæ ſcriptor Fabius de extemporali orationis facultate fruſtra ſcripſiſſe uideatur. Quid? quod hoc malum grauioris etiam ætatis profectioribus omnem auffert gratiam? Alioqui qua cauſa malè audiunt apud Quintilianum, & item Gellium ὁ φιμαθεῖς, niſi quod à teneris, ut aiunt, vnguiculis, optimis non ſunt aſſueti? Optima quæq; in autoribus citra delectum in ſuum vſum conuertunt, ut dicti o eorum omnis non propria & domi ſuæ nata, ſed è uariis ſcriptoribus hoſtiatim qua ſi mendicando congeſta, delicati iudicij hominibus non poſsit non pudere. Hæc cum tu non minus acutè quam grauiter perpenderes, nihilq; haberes potius quàm puerorum, qui tuæ fidei ſunt concrediti rudem, & ad omnia ſequacem animum ad optima quæq; perducere, mecum egiſti ſæpe, ut loquendi formulas aliquot, quibus ea ætas uti poſſet, conſcriberem. Diu, vt noſti, ſum reluctatus, partim quod ipſe grauioribus occupatus hanc operam vltiſsimam quidẽ illam,

Quint. in x. cap. ultimo, et Gel. in 11. ca. 7.

Formulæ ad quarum exempla pueris ſit aſſueſcendum.

illam, sed in speciem tamen humilem, & pene sordidam dedignarer, partim quod, quia in ludis eiusmodi ipse non admodũ essem uersatus, uix possem eam quasi personam cum decoro gerere. Videbam enim ad hãc fabulam agendam opus fore denuo repuerascere, & ut ait Flaccus. Ludere par impar, equitare in arundine longa. Sed cum tu rogandi finem faceres nullum, pariterq; te, qui probé puerorum sensum calleres, si qua nobis hac parte deessent, suppleturum promitteres, uolui quamuis calumniam subire potius, quam uel tibi amico tum sinceriter amanti, tum prudenter roganti, quicquam negare, uel meo pudore publicum puritiæ commodum diutius remorari. Iam si quis est, qui uehementer putet indignum, has si cuti prima fronte uidentur, nugas in chartarum perniciem scribi, is mihi uirum paulisper exuat, & in puerum redeat, cogitetq; iam primum sibi Latini sermonis usum discendum. Statim opinor uidebit, quam facile, & nullo penè negocio, per eiusmodi fabulas, uelut quosdam gradus, ad Terentij proprietatẽ, ac Ciceronianam facilitatem, prima illa ætas traduci potuisset. Quis autem laturus esset, imô, quis non statim exibilaturus, si ex puerili persona, tetricam

in arte poêtica.

Terentij proprietatem commendat maximè Seruius.

istam senum sapientiam sonarem? Tametsi sunt his nugamentis nostris admixta quædam, quæ seria ducere uideri possint. Vsq; adeo, ut & hoc nomine ab Aristarchis istis uix tutus sim futurus. Sed malui ego decori paulisper oblitus, paucula subinde aspergere, quæ, si pueris literatores prælegant attente, queant cum studiorum abusum tollere, tum, pueritiæ mores ad Christianam regulam corrigere. Hos labores tibi, mi Polyander, dicare uolui nominatim, ut qui autor nobis, & adiutor ad hæc scribēda fuisti. Idem quoq; suscipias, quicquid id est libelli, tua facundia, autoritate ac gratia tuendum. Quod si ex hac æditione ad te impulsorem, & me scriptorem, aut nulla, aut tenuis admodū gloria redibit, solemur nos ipsi per hoc, quod nullo popularis auræ pruritu sed pio & simplici animo uterq; nostrū hoc negocium tractauimus, tu adhortando, ego scribendo, siquidem iuuare studuimus saltem aliquos, nocere nemini. Benè uale.

Lipsiæ, ipsis ferijs diui Matth Apostoli. Anno 1517.

Et Ciceronis facilitatem Fabius. Vide Aristarchi appel. Chiliad. Erasmi.

Dialo-

DIALOGVS PRIMVS.

CASPAR ET MODESTVS De *nundinis fabulantur.*

CASPAR.

AGE *uerò* Modeſte, *quot dies hinc abſunt Nundinarum ferię, quibus frequentes adeo huc peregrini adueniunt mercatores?* MO. *Dies, ni fallor, quatuordecim, nam accuratè ſingulas penè horas ad calculum uoco. Siquidem nullum tempus totius anni cupidius expecto, quàm nundinarum.* CAS. *Non iniuria, quandoquidem hæ ferię partim nuncios, partim literas, partim omnibus literis gratiores pecunias nobis adportant. Quod ſi non & mihi iam planè exhauſto proximæ nundinæ argenti ſubſidium attulerint, non potero hic diutius durare.* MO. *Pecunias quidem, id quod ſatis ſcio, accipiam nullas. Pannum tamen in ueſtem hybernam, ſe diſcedente, mihi miſſurum, promiſit pater.* CAS. *Vtinam uterq; uoti compos fiat, ut & tu commodius ueſtitus, & ego numatior, urgentis hyemis iniurias, minori negocio propulſare queamus.*

Ad calculum uoco, id eſt, ſupputo.

DIALOGVS II.

OSVALDVS ET MICHAEL.

De *natali celebrando*. De *receptis pecunijs*. De*q; bono cuiusq; genio*.

NOn tu hodie natalem tuum celebras, atq; nos tuos sodales conuiuio excipis? An ignoras hunc diem diuo Michaeli, cuius tu nomen refers, esse sacrum? MICH. Scio equidem, quid autem facerem, quando ne obulum quidem habeo, quo panem emere queam, ne dum conuiuia agitarem OS. Non his nundinis à parentibus tibi nummi sunt missi? MICH. Sunt utiq;, sed ante nundinarum exitum è mercatore, qui literas modo dedit, extorquere possum nihil, ait enim sibi in tanto hominum strepitu ocium ad numerandas pecunias non esse, alioqui, non modo natalem meum conuiuio exciperem, sed & genio bono (quem angelum dicimus) peculiari aliqua hilaritate gratificarer. OS Itaq; Terentiano illo satis excusati sumus, Vt quimus, aiunt, quando ut uolumus, non licet.

Allusio ad prouerbiũ Ne obulus quidem est quo restim emam.

Antiquitas cuiq; homini duos genios attributos putabat, alterũ bonum, alterum malum, quos Theologi angelos uocant.

DIALOGVS III.

PETRVS ET PAVLVS.

De *reditu in patriam*. De *literis á parentibus acceptis*. De*q; missione flagitanda*.

SAlue mi Paule. PAV. Et tu sodalium iucundissime Petre. Sed quid adeo es tristis? Nam ex quo communia studia, idemq; hic ludus, mutua

nos

nos familiaritate iunxerunt, uultu alacri, & festiuo mihi semper es uisus. Vt ex his, quos hic habet ludus, mum in fuerit nemo, qui non te familiariter uti concupiue= rit, nunc nescio, quomodo alius uideris. PE. Et mirum Genius tibi uidetur, si uultu sum tristi, cum eiusmodi quiddã malus mihi accidat, quod studiorum meorum progressum non parum queat remorari. PAV. Quid illud quæ= so? Nam graue aliquid sit oportet, quod adolescen= tem constantem à studijs deducat. PE. Dicam paucis. Iam annus fermè est, ex quo ludi huius nostri cele= britate excitus huc, ad capiendum ingenij cultum con cessi, quo tempore studiorum meorum uix rationem inueni, tum mihi è patria offeruntur literæ quæ me domum quasi ex medio studiorum cursu reuocant. Et quod me omnium maximè malè habet, reditus mei causas non edunt. Nec scire possum, an huc tandem liceat remigrare? PAV. Qui scis, an ad fortunam ali= quam auoceris? PE. Nulla mihi fortuna potest inci= dere tanta, cuius respectu literas queam posthabe= re. PAV. At parentibus est obsequendũ. PE. Hoc illud est, quod me mouet, quod me hinc domum extrudit. Alioqui, tametsi non tantum est æris, quo hanc hye= mem transmittere queã, tamen præ studiorũ amore uictum mendicando hostiatim quæritassem. PAV. Non antequam hinc abeas, nunquam forsan reditu= rus, conuiuium inter nos agitabimus? PE. Conuiuia agitarem, qui ad supellectilis meæ sarcinam com=

ponendam, uix tempus habeo ? Imò, iam rectè ad Ludimagistrum pergo, missionem efflagitaturus, quam ubi fuero consecutus, conterraneorum meorum literis, quas ad parentes suos mihi dabunt, acceptis, statim iter ingrediar. Quare rectissimè uale mi Paule, mutuæ nostræ consuetudinis memor. Quod si quando dabitur ocium, fac de studiorum tuorum ratione, & ludi huius statu, me literis tuis certiorem reddas. PAV. Faciam sedulò mi Petre, & lubens quidem. Sed heus tu. PE. Quid est? PAV. Conterraneos tuos, quorum consuetudo dum hic erant, utriq; nostrum erat grata, meo nomine diligenter salutes uelim. PE. Sat est, faciam.

DIALOGVS IIII.

De conueniendo Præceptore, missione impetranda, deq; gratijs Præceptori agendis.

PANDALVS & PETRVS.

QVis es, qui trepidè adeo pulsas ostium? Ere Petre, tu ne pulsasti? PE. Pulsaui. PAN. Sed qua gratia huc intromitti postulas, non ut Magistrum conuenias? PE. Maximè, si est intus, habeo quod cum eo agam ipse. PAND. Est intus. Sed mane paulisper, dum huc tibi renuncio, an hoc temporis articulo, ei te audire uacet. Here Scholasticus quispiam foris expectat, qui si non sit molestum, cupit te de re quapiam conuenire. LVDI. Quin huc adsit. PAN. Iam iam aderit. PE. Salue Præceptor optime.

optime. Auocor hinc in patriam ſerijs parentum meorum literis, & ſi non auocarer, ipſa tamen æris egeſtas, & idem nuditas, domum abigere me poſſent. Itaq; gratias ago tibi immortales obſeruandiſſime præceptor, quod me primum in tuam diſciplinam humaniſſimè ſuſcipere dignatus es, deinde, ex quo tuæ Scholæ fui ſectator, fideliter & accuratè tam literis bonis, quàm rectis moribus expolire ſtuduiſti. Porrò quia, ut dixi, amplius hic morari non licet, quàm poſſum amanter oro, ut qua humanitate me hactenus tractauiſti, eadem & remigrandi poteſtatem concedas: Etenim, ſi modo, id pace fiat tua cras prima luce iter ſumus ingreſſuri LVD. Si quid feci, quod gratum ſit adoleſcens ſtudioſe, hoc totum non mihi, ſed Præceptoris officio feres acceptum. Cæterum, quando te hinc parentum literis auocari dicis, abi me permittente bonis auibus, quocunq; te, uel parentes uocant, uel rectius forſan conſilium hortatur. PE. Sed illac qua iter ſum facturus, amicos ne aliquos habes, quos literis ſalutare cupias? quandoquidem ipſe perferendi onus in me lubens recipio. LVD. Non admodum, & ut maximè haberem, tot tamen alijs negocijs in præſenti diſtricto, ſcribere non uacaret. Quare tu, quod ad literas attinet, ſecurius iter deſtinatum, quando lubet, capeſſe. PE. Benè uale.

DIALOGVS V.

DE

MOSELLANI
DE RECIPIENDIS SCHOLASTICIS aliunde aduenientibus, deq; Græcæ literaturæ rudimentis, in prima ætate addiſcentis.

MARCVS ET IOANNES.

VNde nobis aducnis mi Ioannes? aut quo animo huc ad nos es profectus? neq; enim opinor ludi huius gratia aducnis, qui ante tot meis, atq; item aliorum literis inuitatus, huc pertrahi non potuiſti. IO. Imo hac ipſa cauſſa adſum MAR. Vtcunq; ſit, gaudeo te feſtiuiſſimum ſodalem nobis redditum. Et hic aduentus tuus, non mihi ſolum, ſed omnibus, qui te norunt optatus eſt. Sed enim aperias oro quid nam ſit illud, quod te tandem huc allexerit. IO. Vis ſcire? MAR Volo. IO. Audies. Quum primum puber factus, grauiori paulo cura Præceptorem ſcriptores Latinos prælegentem audire cœpiſſem, ſubinde Græculæ aliquot uoces nobis occurrebant. Quo loco præceptor ſuo munere egregiè ſe putabat perfungi, quoties obiter tantum admoneret, eſſe ea Græca, perindæ ac ſi peregrina, ad nos nihil attinerent. Hic quid alijs audientibus in mentem uenerit, neſcio, equidem ſi cogitabam, ſi ad nos hæc non pertinent, ut nec cognita doctum, ne incognita imperitum reddant, cur non ex libris, tanquam offendicula quædam penitus eradimus? Deinde mirabar ueterum ſcriptorum penè omnium curioſitatem, qui non ſolū magna cura peregrinas iſtas nugas didiciſſent, ſed & libris ſuis,

Mos eorum qui citra Græcæ linguæ cognitionem docendi prouinciam aſſumunt.

ſuis, uelut maculas quaſdam inſperſiſſent. Poſtremo Nemo õ= *quanquã à præceptore liberè diſſentire erat religio, lim habe= tamen cum audirem eſſe uiros graues multos, qui has batur do= ſicuti tum putabatur, nugas amplecterentur, profite ctus ex La= renturq́;, paulatim circumſpicere cœpi, utrum cre= timis, qui dere mallem, magiſtrum ne meum potius ignorantia non par eſ= labi, an totã ſemel antiquitatem & ex recentioribus ſet m utri= optimos quosq; pueriliter delirare. Itaq; ſic mihi in= usq; orati= ter hæc fluctuanti, & in quam partem inclinarẽ hæ= onis facul= ſitandi, fortè fortuna cecidit, ut Marci T. Cic. libros tate.*

de Officijs, enarrãdos præceptor ſuſciperet, in cuius lectionis ingreſſu, ſtatim in ipſa præfatione grauiſ= ſimus ille, & Philoſophus & Orator, unico ſuo fi= lio ſuadet, ut Græca cum Latinis coniungat, quo par ſit in utriusq́; oratiõis facultate. Hoc *ubi præceptore diſſimulante mihi arripuiſſem, grauiter dolere cœpi, ne gratam nobis occaſionẽ eas literas diſcendi, quarũ ſtudium, ſi eſſent inutiles, nec laudaret Conſul Ro= manus, nec filio unico iniungeret prudentiſſimus pa= ter.* MAR. *Iam uideo quo tendas.* IO. *Mane, nondum omnia habes. Cum hæc ſubiratus mecum agitarem, ecce rumor apud nos increbeſcit in hanc laudatiſſi= mam Academiam Principis munificentia accerſitos, qui publicè Græcas literas doceant, & ex eorum ue= lut fontibus nonnihil quoq; in ludum literarium de= riuari. Hæc fama partim literis, partim commeatib. confirmata, illinc me utriuſq; eruditionis cupidum*

exciuit,

exciuit, & huc appulit. Habes *cur aduenerim, nimirum in hoc uestro ludo, ut* Græcæ *linguæ* Elementa *saltem liceat percipere* MAR. Dubio procul *compos eris, neq; aliquo aliò felicius te conferre potuisses, adeo hic omnia nobis sunt commoda. Deniq; quod peculiariter ad rem pertinet, ludus, si quispiam alibi instructißimus.* IOAN. Sed *quando satis fabulati sumus, hanc operam non negabis opinor, ut me ad Ludimoderatorem deducas, siquidem iam statim nomen in hanc literariam militiam dare sum paratus.* MAR. *Faciam ac lubens, tu me sequere.*

DIALOGVS VI.

De recipiendis in disciplinam Scholasticis.

MARCVS, LVDIMAGISTER. ET IOHANNES.

Vide Hieronymum in Comment. super Matthæum, in defensione

ECCE *tibi Præceptor optime, adduco hic quendam, cum quo iam annos aliquot mihi fuit familiaritas, hominem bonum & studiosum, is tui ludi fama excitus, huc appulit. Quare magnæ felicitatis loco ducet, si se in tuorum gregem recipere dignatus fueris.* LVDI. *Adolescens bone, quod tibi est nomen?* IO. *Est mihi nomen* Iohannes. LVDI. *Faustum planè nomen es sortitus, quippe hoc Hebræis á gratia dicitur. Quamobrem summa ope tibi est enitendum, ut tam gratiosi nominis expectationi, pro tua uirili respondeas* IO. *Equidem pro uiribus sedulò dabo operam, teq; in hoc mihi adiutorem fore*

fore ſpero. LVDI. *Sed et ipſa corporis tui facies animum ſubeſſe oſtendit, qui neq; à literis, neq; uiribus abhorreat, adeo, ut ſi fortiter egeris, & de te dici demum poſſit illud: Gratior eſt pulchro ueniens è corpore uirtus. Quo libentius te in meam diſciplinam recipio ſi modo das fidem, te boni diſcipuli officio apud me functurum.* IO. *Do fidem me in omnibus quod rectum erit, quodq; tu iuſſeris facturum.* LVD. *Ita ſpero quidem. Sed quæ tibi eſt patria? Vt in rationarium hoc quoq; adſcribam.* IO. *Patria mihi eſt Auba oppidum Franciæ orientalis, non procul ab Herbipoli, celebri ſacerdotum ſede ſitum.* LVD. *Sat habeo, quod ſupereſt, curabitur tibi pro tua ſorte, commoditateq; domicilium. Ac tu quidem in eo ſic te gere, ne aliqua macula hinc in noſtram Scholam redundet.* IO. *Quod ad hanc rem attinet, ſecurus eſto optime Præceptor, nam, ut inquilinum decet, modeſtiſſimè agam. Nunquid aliud mihi uis iniungere?* LVD. *Nihil, Nam ſi quid ſupereſt tibi præſtandum quotidiè inter prælegendum à nobis dicetur.*

Virgilius Æneid. 5.

Dedimus hoc memoriæ optimi et doctiſſimi iuuenis Gregorij Aubani, amici noſtri qui Lipſiæ magna laude docuit, quem immatura morte ſublatum doleamus.

DIALOGVS VII.

De domicilio commodo atq; incommodo, deq; paupertate ac opulentia Scholaſticorum.

IOSEPHVS & CLEANTES.

QVid agitur mi Cleantes? Contigit ne tibi commoda habitandi ratio? Aut adhuc incertis ſedibus oberras? CLE. *Contigit quidem habi-*

dem habitaculum, sed cius commoditas tanta non est, quantam fore speraui, siquidem spes erat fore, ut ciuis alicuius beneficio, unà cum domicilio, & uictum quemcunq; nanciscerer. Verùm multo aliter cuenit. Nam uix impetrare potui, ut pro locario statuo mihi angulus in ludo locaretur, uictum uerò, quando pecuniæ est parum, hostiatim emendicare oportebit, nisi fortè melior mihi fortuna posthac cuenerit. Tu aũt felix es mi Iosephe, cui parentes tantũ sumptuum suppeditare sufficiunt, quantum ad studiorum commoditatem est satis. IO. Est, Dijs gratia, unde hæc commoda mihi parem, sed quo plura mihi sunt ad disciplinas parandas commoda, eo ipso grauiori dignus essem odio, si non plus quàm uestrum quispiam dicero. Attamen nec uos de mediocri studiorum uestrorum profectu desperare decet. Quandoquidem constat, multos humili natos loco, ad hæc, nullis omnino fortunæ dotibus adiutos, ad eruditionis fastigiũ ascendisse. An non Democritus ille Physicus ex baiulo factus est Philosophus? Non cleantes, cuius, tu nomẽ refers, aquis noctu hauriendis diurnum uictum sibi quæsiuit? Et quem Stoicum hic non æquauit? Sed & Plautus inter ipsos pistrinæ molestos labores, laudatissimas illas Comœdias conscripsit. CLE. His et eiusmodi alijs exemplis animatus, in studijs persueraro. alioqui me iampridẽ ad manuariũ aliquod artificium transtulissẽ. Quanquam sunt mei ordinis plærique adolescen-

Vide Gell. n 2. cap. 18.

Vide Gell. in 5. cap. 3 & Laert. in uita Democriti et Cleant.

adoleſcentes in ludis magis putreſcentes, quám ſtudentes, adeo infelici ingenio, ut ad nullas literas ſint appoſiti, hi mihi nulli alij uſui uidentur in ciuitatibus, quàm quòd alios mendicos, dum eis panem præripiunt, ex urbibus pellunt, ijs ego conſulerem, ut ſe ad aliquod aliud ſtudium applicarent, IOSE. Probè dicis mi Cleantes, nam ſi omnes eiuſmodi eſſent ingenio præditi quali tu, fouendos modis omnibus putarem. Certè quod ad te attinet, ſpero propediem tibi meliorem fore conditionem, nempe, ut apud ciuẽ quempiam, cui nonnunquam, inſeruias, omnem ſtudiorum commoditatem ſis habiturus. CLE. Vtinam Deus ita faxit. IOSE. Faxit, ne dubita, & in hoc mea commendatione iuuabere.

DIALOGVS VIII.

ANDREAS ET PHILIPPVS

De uindemia & aucupio loquuntur.

VTinam mi Philippe iam domi apud parentes ageremus. PHI. Quid ita? AND R. Rogas? iminet iam uindemiæ tempus, quo nullum toto anno noſtratibus accidit lætius. PHIL. Quid ego audio? Tu ne ſimul uinitorem uis agere, & literarum cultorem? AND. Animi cauſa racemos decerperemus, deguſtaremus e lacu muſtum, neq; enim diutius abeſſe optarem, quàm muſtum in dolia conditum deferbuiſſet, deſpumaſſetq;, ad hæc decoqueremus ſapam, defrutum, ac uini ueteris fecem. Quid,

quod nobis liceret, & aucupio uoluptatem quærere, siquidem uolucres captaremus iam retibus explicatis, iam pedicis fixis, nonnunquam uerò & uiminibus uiscoillitis. PHI. Sine parentes harum rerum curam gerant, tu si sapias, in literis te oblecta. AN. Atqui audiui magnos uiros in ciusmodi rusticis rebus oblectationem quæsiuisse PHI. Rectè quando magnis uiris hæc sunt permittenda, nobis uerò, qui nondum ultra primas literas progressi sumus, non itidem. AN. Semper tu quidem meis affectibus obstrepis, non minus quàm præceptor. PHI. Quod ad me attinet, age age ut lubet, me certè non habebis huius tuæ stultitiæ comitem.

Pulchrè hos captãdarum auium modos dactylis complectitur. Pruden. in hymno cuius initium O crucifer &c. Vide Plin. in 18. cap. 1. et cicero in Catone maio.

DIALOGVS IX.

THOMAS ET HIERONYMVS

De Autoribus proximo semestri in Schola prælegendis.

QVid est quòd illac uenis Hieronyme, aut ubi fuisti? HIE. Redeo à præceptore eo, qui à Ludimagistro primas tenet. THO. Age, quid is narrat de autoribus hoc semestri prælegendis? iam enim sicut opinor, eorum delectũ habuerunt. HIE. Habuerunt, idq; sicuti dici audio, prudenter Nam præter utriusq; linguæ rudimenta, ex Fabij præscripto coniunctim tradenda, primum Terentianas Comœdias exponendas susceperunt, quod hic scriptor ex latinis penè solus, Romani sermonis natiuam

tiuam & genuinam proprietatem retinet, adeo, ut ne Marcum T. oratorum principem, puduerit ad huius exemplum orationes suas formare. Deinde Mar. Tullij Officia, quòd hic liber non linguam solum eloquentia expoliat, sed & pectus rectis moribus instruat, unde & Plinij iudicio non legendus, sed ad uerbum sit ediscendus. Postremò aliquot Virgiliani poêmatis libri exponentur, nempe ut Augustini iudicio, optimus Poëta teneris animis infixus, in omnem usq; uitam hæreat. Ad hæc quando parum est æquum, Christianos in gentilium libris esse totos, his diebus quibus ferias agimus, elegantissimos simul & grauis: Opus hoc hymnos, Aur. Prudentij, grauis & sancti uiri audiemus, aut si displiceat, Enchiridion militis Christiani, inscribimus, ab Eras: Rot: accuratissimè elaboratum. Quæ si (ut tur καθηκοντων spero) & pro suo officio explicarint accuratè præceptores, & nos pari diligentia exceperimus, non Enchiridij opinor malè hoc semestre nobis fore collocatum. TH. Non iniuria hunc laudant delectum mi Hieronyme, Erpho neq; enim unquam eorum mihi placuit institutum, qui his, & id genus alijs optimis Scriptoribus posthabitis, in Apulcio, Capella, & eius farinæ autoribus cæteris, bonas horas malè collocant, qui Scriptores Ciceroniana eloquentia non contenti, sibi solis nouã dicendi rationem inuenerunt, quasi non summum sit orationis uitium à communi dicendi consuetudine abhorrere. Nam qui citra delectum Catullos, Tibullos, Martia-

In Epist. ad Atticum.

In præfat. Histo. nat.

præfectio Erphorneq; enim unquam eorum mihi placuit institutum, diæ ordinæ qui his, & id genus alijs optimis Scriptoribus posthabitis, in Apulcio, Capella, & eius farinæ autoribus posthac. Non damnamus hos sed eis meliores præferi-

ferimus ad stylum parandum plus obſũt quàm proſunt.

Martiales, & huiuſmodi enarrant, & per hoc diſcipulos peregrina & prodigioſa docent uitia, hi mihi non uerbis, ſed uerberibus coêrcendi uidentur. Hi *enim ſunt illi Poêtæ, quos ſolos è Republica ſua pellendos ſtatuit Plato. Atq; hæc non ex me dico, ſed quòd ſic cenſentes audierim doctiſſimos pariter, & integerrimos uiros* HIE. *Rectè ergo facit ludi noſtri Magiſter, qui ciuſmodi nihil in ſcholam ſuam irripere ſinit. Sed ego iam rectè hinc in bibliopolium concedam, libros, de quibus dixi, coêmpturus* THO, *Noſti quanti hæc ſimul emi poſſint?* HIE. *Haud dum licitatus ſum, opinor aureo nummo, ſiquidem audio indicari argenteis uiginti quatuor.* THO? *Benè habet, quòd non pluris uenduntur, alioqui, quæ mea eſt egeſtas, coêmere non ſuffeciſſem.* HIE. *Eamus ergo.* THO. *Quando uis, in me non eſt mora.*

Leguntur hi a confirmati indicij hominibus tum. cũ mores ſunt in tuto.

DIALOGVS X.

De relegenda prælectione, de ediſcendo, deq; annotandis ex Autoribus loquendi formulis.

PHÆDRVS *& ætate & eruditione maior, cum fratre ſuo* IOHANNE *loquitur,*

Quid tu ocioſus hic deſides, & non potius prælectionem modo auditam relegis? IO. *Relegi atq; adeò bis teruè.* PH. *At fortaſſe non ſatis accuratè.* IO. *Accuratiſſimè, ut totam etiam memoria complectar.* PH. *An tuo te officio ſatis*

ſatis perfunctum credis, ſi memoria tantum teneas, & Pſittaci more, uerba non intellecta, præceptori reddas? IO. *Quin intelligo omnia.* PH. *Hui omnia? uide quid dicas.* IO *omnia inquam, ut maximè tibi uideatur incredibile, atq; id ut credas facilius, libe=rum tibi eſt, ſingula quæ ad modo auditam prælecti=onem attinent, ex me perquirere.* PH. *Singula per=ſequi in præſentia non eſt ocium, hoc tantum quæ=ro: Primò, An totam autoris ſententiam, ex præce=ptoris interpretatione ſis aſſecutus, & qua quidq; ratione, quoué conſilio ſit dictum, intelligas. Deinde ſingulas ne clauſulas expenderis, uidelicet, ſi quam habeant ſententiam inſignem, ſi quod prouerbium, ſi quod χρῆμα, ſi quem tropum, ſi quem colorem Rhe=toricum, ſi quem locum Dialecticum, ſi quas uenuſtè loquendi formulas, quæ omnia annotare operæ pre=cium eſt, partim ut ſit in promptu ſemper quo mo=res noſtros, pariter & alienos corrigamus, partim ut ex idoneis ſcriptoribus ſuppetant rectè loquendi ſcribendiq; exempla, ad quæ craſſiſſima illa hodie bar=bariſſantium loquendi conſuetudine poſthabita, ora=tionem noſtrã componere qucamus. Poſtremo, ſi quod dictum antiquè, ſi quod nouè, quod loquendo, ſi quod parum Chriſtianè, quod uiuendo exprimere non con=ueniat. Hæc Magiſter tuus, uir non ſolum doctus, ſed & prudens inter prælegendum diligenter admone=re ſolet, & ipſe eiuſmodi, cũ id ætatis eram, in ſcholis*

Abuſus memoriæ non intellecta tradentiũ.

Quid ex prælectione docta ſit expectandum.

non oſcitanter excepta, domum regreſſus partim memoriæ, partim chartis fidis memoriæ cuſtodibus commendabam, Senſi namq; hac diligentia me uehementer proficere. Quod ſi fratris ueſtigijs inſiſteres, idemq; faceres, iam certè non hic, ſed libris aſſideres. IO. *Nimis multa in puero requiris. Equidem ut quod uerum eſt, tibi reſpondeam in his, quæ tu mones expendenda, plerq; omnes ſumus negligentiores, nimirum contenti ſingularum dictionum, quæ in contexu reperiantur, reſpectum habuiſſe, uidelicet, quam ex octo orationis partibus habeant pro genere, quæ ſint accidentia, cuius generis, ſimplicia ſint an compoſita, in quam cadant declinationem. Item quæ partium ſit inter ſeſe conſtructio.* PH. *Rectè, ſed & illa non oportet negligere. Alioqui non uideo quid refert, Terentium, Ciceronem, Virgilium, & ſimiles tanta cura ſine fine tractari, ſi non inde aliquid, quod uel ad rectè uiuendi rationẽ, uel dicendi facultatẽ faciat, conſequamur. Ipſe certè eam lectionem, ex qua auditorum imitationi nihil accedit, nullã puto. Tantũ abeſt, ut iſtos probem, qui ſcriptorum ſenſum expoſuiſſe utcunq; contenti, nullam imitandi uiam diſcipulis cõmonſtrant. Tu uerò quando præceptorem nactus es doctum & fidum, fac eius tum doctrinæ, tum fidei diligentia tua reſpondeas.* IO. *Dabo operam ſedulò, ne quod ad hanc rem attinet, iure me poſthac obiurgare queas. Sed iam 12. horæ ſignum auditur, quare hinc ocyus in ludum contendam.*

Dia-

DIALOGVS XI.

Complectens formulas loquendi de ferijs.

STEPHANVS ET LAVRENTIVS.

QVem aiunt hodie apud populum in templo nostro concionaturum mi Laurenti? LAV. Audio quempiam è monachis in suggestum proditurum. STE. Miror non insignem aliquem Theologum ei negocio adhiberi, maximè cum ingens hominum turba hodie in hanc ædem confluat, propterea quòd sacrificus quidam nuper in sacerdotum ordinem assumptus, primum sacra faciet. LAV. Et mihi mirum uidetur, quanquam, quod ad me attinet, uellem concio quàm breuissima haberetur. Etenim iam nunc uehementer esurio, biduario iam penè iciunio maceratus. Nam his diebus, quibus à carnibus abstinetur, nunquam abeo rectè saturatus. STE. Duas adhuc horas edendi auiditas tibi est reprimenda, siquidem præter concionem, quæ horam poscit, scis quantum temporis in summo sacrificio Choraula sibi sumat, quem etiam penè superant hæ nostræ cantiones supra modum prolixæ. LAV. Malè sit istis, què harum rerum nobis sunt autores. Ipse certè statim, ubi peractum fuerit sacrum, ad diuitum ostia cicato adeo cursu contendam, ut si non in primis, secundis saltem, aut tertijs stipem accipiam. STE. Sed me uix anteuertes. LAV. Res ipsa indicabit.

DIALOGVS XII.

CLEMENS ET REMIGIVS, DE die à ferijs secundo, quem Martis uocant, confabulantur.

VÆ nobis, mi Remigi, ultra præscriptũ dormiuimus. Iam enim Sol undiq; plena luce resplendet, ut septimæ horæ signum datum liceat conijcere. REMI. Non opinor, cœlum alioqui præter morem est serenum, etiamsi alias hoc die somnolentiæ meæ pœnas non rarò dedi. CLE. Vtcunq; sit, malè metuo mihi à ferula, quare occasionem aliquam, quæ hodie é scholis emanere liceat, quæram. REMI. Quã eam? CLE. Scis quid á nobis heri contenderit hera nostra? REMI. Scio, nempe ut familiam hauriendis aquis iuuemus. CLE. Sed quid tum? REMI. Hæc erit rima satis idonea, per quam elabamur, quamobrem tuum erit, ubi octauæ signum auditum fuerit, quasi è medijs laboribus in ludum ingredi, atq; à præceptoribus emanendi copiam poscere, hac ipsa quam dixi, causa assignata. CLE. Vereor ut procedat commentum, quandoquidem hoc die, quo funus magnificum est deducendum, & defuncti manibus parentandum, uix facultatem hanc dabit, & alioqui pauci iam adsint, qui pompam instruant. REMI. Tentandum est, utcunq; res excat. Ac nescio quomodo hoc dic mihi semper inuisum est scholas adire non minus, quàm si in pistrinum aliquod mihi sit redeũdum. Credo quod pridiani ocij sensus adhuc reliquus sic reluctantem faciat

Dialo-

DIALOGVS XIII.

BVRCHARDVS ET ALBINVS.

DE *nuptijs, balneis, ac uiſcerationibus.*

NVptias hodie futuras aisne Albine, tu quippiam ea de re audiſti? ALBI. Audiui BVRC. Danda eſt opera, ut & nos è nuptialibus cibis aliquid acquiramus. ALBI. Quod ad cibum attinet hodie nihil moror, heri enim mihi proſpexi, unde hunc diem commodè liceat tranſigere, ſed quòd á prandio ſaltationem in theatro ſpectare non poſſum, hoc uerò eſt, quod me malè habet. BVR. At quid uetat, quo minus ſpectes? ALBI. Ignoras forſan in hunc diem nobis pij cuiuſpiam beneficio, balneas gratuito conductas, à quibus abeſſe ſaltationis ſpectandæ ſtudio, an tu putas fore conſultum? BVR. Vide, niſi ſubmonuiſſes, egregiè fuiſſem oblitus, neq; ueniſſet in mentem uiſcerationis, quæ & ipſa in hodiernũ diem eſt conſtituta. Valcant nuptiæ cum ſponſo & ſponſa, nos, quæ propius ad nos pertinent, curemus.

Die Seelbat.

Die Spendc.

DIALOGVS XIIII.

SIXTVS ET ALEXANDER,

De *ingenij præſtantia contendunt.*

FElix tu quidem es, mi Alexander, cui ingenium tam fœcundum, tamq; perſpicax contigit. ALEX. Eſt nobis, Chriſto Deo gratia, non omnino infelix, ſed tamen non tantum, quàm forſan

tibi uidetur, Fit enim, nescio, quomodo, ut nostri nos-met pœniteat, aliena ferè suspiciamus. SIX. *Et tu quantum audio, aliquid insuper desideras.* ALEX. *Quidni? quando memoriam mihi sentio omnino fluxam, & parum tenacem, nam ut facile quæ traduntur, percipio, ita non sine maximo negocio percepta retineo.* SIX. *At ego difficulter intelligo, uerum semel intellecta, diutißimè reseruo &, ut uideo, tibi cereum est ingenium, mihi uerò saxeum, ceræ quidnis facilè impresseris, ac impressum uestigium statim euanescit, saxo tametsi quod non sine labore insculpitur, semel tamen insculptum, multis seculis durat,* ALEX. *Rectè planè refers, sed hoc me malè habet. quod uideas plerosq; ingenio numeris omnibus felicißimos præditos, ac uicißim moribus adeo turpibus, ut non ineptè dixeris, eorum ingenia malè habitare.* SIX. *Credo dicterium hoc uetus esse, & olim de Galba, homine ad prodigium usq; deformi dictum, sic enim audire commemini.* ALEX. *Probé, sed nec ipse opinor, ineptè huc detorsi.*

Vide Macrob in Saturn. de dicterijs.

DIALOGVS XV.

De signo tintinabulorum, decq; immodico somno.

SERVIVS ET SVLPITIVS.

QVin surgis Sulpiti? Iam tintinnabula ultimum dilucularis sacrificij signum dederunt, & non ignoras quanta hominum frequentia hoc sacrum peragatur, ut flagitium plané sit,

nos

nos in tempore non adesse. SVL. Iam iam surgam, tametsi caput adhuc sopore grauc sentio. Vtinam liceret ad satietatem usq; dormire. Imitarer certè hodie Horatianos illos iuuenes, quibus pulchrum uidetur, in medios, dormire dicis. SER. At ego te diutius non operior, ne hæc mora mihi plagas lucrifaciat. Ego hinc abeo, tu quando lubet, sequere, aut tuo periculo dormi SVL. Iam iam te comitabor, ne festina tantopere. SER. Nihil moror, nunc non est nugandi locus, à prandio uerò, ubi pro more nobis à studijs remissio data fuerit, nugabimur. In E pistola 2.

DIALOGVS XVI.

HENRICVS ET FRIDERICVS

De ludendi ratione agunt.

TV nobiscum pila ludes Friderice? An cum istis cursu mauis certare? FRI. Mallem cum uno & altero iucundo sodali deambulatum ire. HEN. Quin tu ante paulisper pila colludas, postea & nos unà tecum deambulabimus. FRI. At ego huiusce ludi non admodum sum peritus, nam neq; cautè pilam mittere, nec missam manu satis certa excipere sufficio HEN. Nihil est, quod hac gratia sis sollicitus, ipsa rei exercitatio satis, quid facto opus sit, admonebit. Quod si hinc modis omnibus abhorres, age ludum minoris negocij, nempe globulorum, incipiamus FRI. Quando ita uultis, non recuso, tametsi præter risum spectantium, nihil me lucraturum scio. Der keulchen spiel.

Siqui=

Siquidem ubi decies aberraro, uix ſemel tandem fe-rio, idq; caſu magis quàm arte. HEN. *Non magni re-fert in hoc certamine uincas an uincaris, neq; enim caput agitur, aut pro pecunia certatur.*

DIALOGVS XVII.

IVLIANVS ET DAMIANVS,

De quæſtionibus commiſſorum, quæ die Veneris in ludo exercentur.

O *Noſter Damiane, adeſt rurſus dies, quem ego non minus nobis infauſtum & execrandum puto, quàm olim Romani illum, quo in Cannenſi pugna, tot Romanorum millia ab Hannibale ſunt trucidata.* DAMI. *Quid ita? Num mali aliquid huic ſcholæ ex hoc die impendet?* IVL. *Et tu neſcis, præſertim tot annos in ludis uerſatus?* DAM. *Qui ſcire poſſum ſcholæ huius conſuetudinem, nuper admodum huc profectus?* IVL. *Quæſtiones hodie fiunt in ludo non aliter, quám quadam carnificina.* DAM. *Quid narras?* IVL. *Vera quidem, nam de ſingulis, quæ per totum ſeptimanæ curſum, quoquo modo commiſimus, hodie quiſq; pro ſe pœnas dare cogimur.* DA. *At qui ſcire poſſunt præceptores, quæ ſinguli nos deſignemus?* IVL. *Arte quadam omnia expiſcantur, ut nihil illis occultum eſſe poßit.* DA. *Quid ita? num diuinationum ſunt periti.* IVL. *Minimè, ſed alia uia eodem perueniunt. Nam aliquot clanculum in hoc ſelectis, prouinciam dant, nos ſuos commilitones deferendi*

ferendi prodendiq;, ut nusquam quicquam omnino tuto agere queamus. Semper enim uerendum, ne quispiam ex eiusmodi corycæis nos auscultet, et lupus sit in fabula, hoc est, ille ipse nobis ignorantibus adsit, qui quasi conductitius proditor, omnia ad Præceptorem deferat D A. *Hoc illud forsan est, quod lupum audio appellari, nam nomen solum in ea schola, ubi antea egi, iactabatur.* IVL *Is ipse est clancularius lupus, quem nos miselli non minus odiosum habemus, quàm feram illam quadrupedem horrent oues.* D A. *Vereor ne & nos hodie deferat, quamobrem cogitandum mihi est, ut si forsan reus fuero, uel me expurgem, uel quam minima pœna defungar.*

DIALOGVS XVIII.

PETRVS ET PAVLVS

Grauiter ferunt desiderium feriarum, decq; capite lauando agunt.

QVàm uellem hunc diem abesse, ut à tot totius septimanæ laboribus, ac etiam bidui fame, ad ferias demum, & carnes liceat redire. PAV. *Impatiens es moræ mi Petre, qui cum totam penè septimanam expectaris, diem dimidiatum durare nõ potes. Quid autẽ facies ubi totis quadragintа dicbus à carnibus est abstinendum?* PE *Rectè quidè obiurgas, sed nescio quomodo, quanto uiciniores sunt feriæ, tantò magis earum me premit desiderium, sed nunquid aliud dicere uis? Nam ego hinc me in tonstrinam*

ſtrinam conferam, caput lotione curaturus. PAV. Et ipſe lauandum caput exhiberem, ſi lotionis mercedem tonſori perſoluere poſſem, nunc autem tantum habeo nummum. PE. Sat eſt, nec ipſe pluris lauo, tametſi rarò hos facio ſumptus, nam per anni circulum uix ſexies lauo. PAV. At ſæpe caput à ſordibus repurgares, aiunt enim corporis emundatione & ingenium nitidius, quaſiq; purgatius reddi. PE. Sic quidem fertur, idq; propterea, quod ſcientiarum ſedem in capite, utpote rationis domicilio, collocant, quare ocyus camus. PAV. Quando lubet.

DIALOGVS XIX.

GEORGIVS ET CONRADVS

De canticis, deq; ferijs diui Martini.

AGemi Conrade, quo Cantico per hanc hyemem ſtipem colligemus? Etenim in hac urbe mos eſt ut Scholaſtici aliquot coniunctim compoſitis in hoc cantilenis, diuitum conuiuia exhilarent. CON. Tuum hoc fuit diſquirere, qui rei Muſicæ peritiam habes, quiq; huius ſcholæ conſuetudinẽ melius quàm ego tenes. GE. Quando in me hanc curam reijcis, aliquid minimè uulgare diſpiciam. Sed die ab hinc octauo quid fieri ſoleat, noſti? CON. Dic quid? GE. Erunt tum feriæ præcidaniæ diui Martini. CON. Quid tum? GE. Eſt tunc meßis nobis ſcholaſticis uberrima, ſiquidem in eius dici ueſpera non eſculenta ſolum nobis largius ſolito dantur, ſed & ſtipem

pcm egenis dari hoſtiatim eſt receptum. CON. Bene mecum agitur, quandoquidem corraſurum me ſpero, quo hyemem commodius tranſigere ualeam. GE. Ita ſpero quidem, quare ad tempus, ut præſto ſis, uide.

DILOGVS XX.

MARTINVS ET VALERIVS

De ieiunij uiolata religione, deq; diue Catharinæ ſtudiorum præſidis numine.

QVid agis omnium impuriſſime? VA. Quid adeo in me ſtomacharis, qui aliud facio nihil, quám quod ientaculum capio? an tu ientaculum perinde ducis, ac piaculum? MAR. Quaſi non ſat graue piaculum in homine Chriſtiano, iciunij religionem uiolare. VA. Et hodie eſt indictum iciunium dic quo nomine? MAR. Sceleſte, neſcis has ferias beatæ Catharinæ, artium præſidi, agendas? VA. At non putaram præcidanias has ferias ex Eccleſiæ inſtituto ſacras. MAR. Quid tum? conſuetudo recepta eſt pro lege, & ut nulla ſit conſuetudo, nobis tamen qui literas ſectamur, quibus hæc uirgo præſidet, hic dies iciunio religioſiſſimo fuerat colendus. VA. Iciunabo ergo deinceps, uel ſumpto ientaculo, neq; enim lautum ſpero prandium, & ut uulgo dici, audio, bis interdiu malè paſci, pro iciunio eſt. Tametſi, ut tibi me aperiam, hactenus Chriſtum uerum ſapientiæ præſidem putaui, ut qui ſapientiæ nomine ſubinde in Eccleſiaſticis concionibus celebretur.

MAR.

MAR. Noua quædam inducere conaris, at ego communi omnium uia ingredi malo. VA. Non audisti illud Pythagoræ: Per publicam uiam ne ambulesse MAR. Molestus es tu tuum, ego meum iter ingrediar.

Erasmus inter prouer. retulit.

DIALOGVS XXI.

HIPPOLITVS ET CLETVS

De *frigoris iniuria queruntur.*

QVàm sunt felices, quibus per opes iam licet domi ad caminum, aut calefactum hybernaculum assidere. CLE. E diuerso quàm nos infelices, qui miseri nullis pellibus, imo nullis penè uestibus aduersum frigoris iniuriam armati, per medios hymbres, niues & glaciem, hostiatim quærere uictum cogimur. Sed solatur me illud Flacci:

Qui cupit optatam cursu contingere metam.
Multa tulit fecitq; puer, sudauit & alsit.
Abstinuit Venere & Baccho, qui Pythia cantat.

Alioqui si similis esset exitus illorum & noster, non esset cur non iniurium Deum dicerem, qui tam iniquè res humanas administraret. HIP. Quin taces, ne quid ferocius in Deum effutias

DIALOGVS XXII.

STATIVS ET LVCANVS.

De *feriis diui* Nicolai, *deq; creando* Episcopo.

QVid tu nobis adfers noui mi Lucane? LV. Nihil, sed in hoc te conuenio, ut de communibus studijs fabulemur. STA. Gratus

ergo

ergo mihi est aduentus, adsidehuc nobis. LV. En adsidco, scis quid in diui Nicolai ferijs apud nostrates fieri soleat? STA. Qui ipse possem scire, cum illic fuerim nunquam. LV. Dicam ergo paucis. Qui ludum illic literarium frequentant, ex Ludimagistri præscripto quempiam è suo grege Episcopum creant, cumq; magna pompa domum deducunt, & statuto tempore in templum reducunt. STA. Quid commodi inde capit nouus ille & factitius Episcopus? LV. Nescio, nisi quod conuiuio tandem (nescio cuius sumptu instructo) excipitur, & tum lautissimè tractatur. STA. Non interim, dum est in magistratu, uacationem à discendi munere habet, aut æquè ac cæteri, manum ferulæ subdit? LV. Æquè omnino, adeo ut non sit magis Episcopus, quam sint hi reges, qui in Tragœdijs, Agamemnonis, aut Priami personam gerunt. STA. Eiusmodi honorem mihi ne optarem quidem.

DIALOGVS XXIII.

IACOBVS ET THOMAS

De uarijs spectaculis colloquuntur.

QVid cras sit futurum audistin? THO. Nihil equidem, nisi quæ aliàs fieri consucuerunt. IA. De spectaculis nihil? THO. Nihil planè, num edentur aliqua? IA. Edentur & quidem uaria, nam funambulos duos adesse audio, qui cras sui artificij miraculum ostentabunt. Tum Sarmatas aliquot uidi ipse, qui immanes ursos ad exiguam sti-

pem iuxta lituorum cantus ſaltitantes exhibebunt. THO. Curabo quoquo modo, ut & ipſe interſim, etiamſi me ipſe intrudere debeam. IA. Vix poteris, quandoquidem qui non numerant, foras quatiuntur. THO. Fallam ipſos ianitores. IA. Ad hæc princeps ipſe in foro paria aliquot equitum exhibebit, qui inter ſeſe infeſtis haſtis concurrent. Poſt quos circum ingredientur, item Equites è calce aduerticem uſq; armati, quos Cataphractos uocant. Hi cateruatim ſine ullo aut ordine aut arte, alius in alium irruent, & ſe mutuis ictibus ab equis deijcient. Nam in hoc circulus undiq; eſt circumſeptus, & ne qui ceciderint, grauius lædantur, fimo inſtratus. THO. Quam quæſo te, uoluptatem, ex tam furioſo, & minimè iucundo certamine capiunt iſti? IA. Quid? nullas non lauticias præ hac uoluptate contemnunt, præterquam quòd hoc tyrocinio ad ſerios hoſtium congreſſus præparantur, & quaſi animantur. THO. Vtcunq; ſit, ſpectabo & ipſe quomodo res agatur.

Stechen vnd rennē. Torniern.

DIALOGVS XXIIII.

CONRADVS ET ÆGIDIVS De ieiuniorum ratione diſſerunt.

MAlè ſit iſtis, neſcio quibus, qui totum penè annum ieiunijs onerarunt. Neq; enim ſatis fuit eis quadraginta dies perpetuò Chriſti ieiunio eſſe ſacros, niſi inſuper quarta quaq; anni parte, aliquot dies nos maceraſſent. Inſtat rurſus ſeptimana

ptimana per abſtinentiam tranſigenda. Quod ſi mihi tanto apparatu prandium apponeretur, quando illis qui ieiunia hæc induxerunt, non admodum grauatim eis parerem, nunc cum uix toto anno ſemel rugientem ſtomachum exatiem, adhuc ieiunijs uexor. Æ G. Quid ita ſtomacharis Conrade, in ſanctos Eccleſiæ patres? qui hæc omnia bono animo ſtatuerunt, non nobis, qui hæc nec præſtare per ætatem adigimur, nec per inopiam poſſumus, ſed ſui ſimilibus, hoc eſt, diuitibus iſtis, & delicatis. CON. Qui ſcis hæc? Æ G. Superiori anno è quodam Concionatore audiui, qui diuo Hieronymo quanquam acerrimo ieiuniorum exactori, diſplicere aiebat, maximè in tenerioribus ætatibus, longa & immoderata ieiunia Ne quemadmodum, ipſe ſcriberet, ante pedes, deficiant, quàm currere incipiant, quare tantum ieiuniorum modum imponendum, quantum ferre poterimus. CON Habeo gratiam diuo Hieronymo, qui pauperculis nobis, & impatienter eſurientibus patrocinatur.

In Epi. ad Lætam & ad Neopt. de Clericorũ officijs.

DIALOGVS XXV.

PENIVS ET FRANCISCVS

De ferijs natalis Chriſti confabulantur.

ET gaudeo & doleo mi Franciſce, feſta hæc natalitia appetere. Gaudeo quidem, quod hæ feriæ omnia læta & feſtiua ſecum apportant, doleo autem quod ſcholaſticis nobis in addiſcendis horum feſtorum cantionibus, grandis eſt exhauriendus labor

bor. Præterea totis diebus in templis algendum, postremo & illud uercor, ne si matutina sacra altonimis sopore detentus neglexero, & plagas mihi lucri faciam. FRAN. Vera sunt hæc quæ dicis, attamen quando hanc conditionem accepimus, aduigilandum nobis erit, et omnia fortiter perferenda. Nam & peiora his passi sumus, dabit Deus his quoq; finem. Vt taceam, hos nostros labores in pietatis cultum cedere. Certè plus satis delicati essemus, si non tantum molestiæ, uel pro solo CHRISTO deuoraremus, cuius respectu, tot infantium innocens ætas, crudeles barbarorum militum gladios est perpessa, cuius rei memoria & his ferijs coniuncta est. PEN. Sed illud quæso, quid sibi uult, quod sacrificuli in diui Iohannis ferijs popularibus, uinum è sacrato calice propinant? FRAN. Nescio equidem, nisi quod audiui hoc poculum utpote sacrum, antidoti uice esse contra uenęni pericula. PEN. At ego nolim hac fiducia cicutam bibere, quantumuis sit hoc poculum ut dicis sacrum.

DIALOGVS XXVI.

BRVTVS ET PETRVTIVS

De noui anni ingressu loquuntur, deq; missitandis strenulis.

FAustum annum hunc nouum & felicem tibi precor mi Petruti. PE. Et ego, ut cum fœnore tibi reponam, non hunc solum, qui iam ingredi-

tur,

tur, ſed omnia totius uitæ tempora, beata tibi opto.
BRVT. *Tametſi mallem ſtrenulam mihi potius dares quàm magnificam illam & ſolennem imprecationem.*
PE At *quas ſtrenas dare poßit Petrutius, qui præter pauculos libellos habet planè nihil?* BRV. *Libellum quempiam dares, quando bellè quadrat, ut homo literis deditus, literarum quoq; det munuſculũ* PE. *Veterum hac liberalitate ſtudiorum meorum iacturam facerem, quod nec ipſe, ſi modo amicus es, nobis ſuadebis.* BRV. *Iocabar tecum & te, quid animi haberes, uolebam pertentare, cum has conſuetudines nec ipſe magnifaciam, ut qui iam ſæpe audiuerim, eas nobis è gentilitate relictas. Cuius generis eſſe audio, quod in quibuſdam Chriſtiani orbis regionibus, pridie feriarum, quæ tribus Magis ſunt ſacræ, ſingulæ domus, ſingulos reges creant. Nam hæc omnia ex Ethnicorũ ſaturnalibus in hæc uſq; tempora defluxiſſe apparet.*
PE. *Quia trium Magorum mentionem feciſti, uclim ſicubi aut audiueris, aut legeris ipſe, mihi expedias. Primum, quid ſibi uelit, quod eos diuos, alij reges, alij Magos appellant. Quod poſterius ego de ſolis maleficis & præſtigiatoribus dici putabam. Nam utrunq; ut noſti, in ſacris canimus, deinde cur hæ feriæ Græco uocabulo ἐπιφάνεια nuncupentur.* BRV. *Dicam quæ ſuper hac re, partim ex Præceptore dictante, partim concionatore ſuperiori anno excepi. Principio Magorum appellatione Chaldæi, non ut uulgus*

putat, præstigiatores, seduiros sapientes nuncupant & secretorum naturæ conscios, quorum professio à quibusdam etiam Latinis Magia naturalis dicitur. Sed quia hæc res finibus suis non contenta, temporis progressu in curiosam quandam dæmonum impostu-ram est delapsa, cœpit honestissimæ artis uocabulum probro esse. Quod autem ijdem hi Reges in Psalmis Prophetæ dicuntur, non sic est accipiendum, ut hodie sunt Reges, hoc est, tot ditionum potientes, sed qui quoquo modo magistratũ gerunt, suntq; numero uulgi exemti. Quomodo & Hesiodus corruptos iudices & aduocatos βασιλείας δωροφαγύς appellat. Porrò apud ueteres Theologos Græcos, ut Gregorium Nazianzenum audio ipsa natalitia festa ἐπιφανια dici consuemisse, quod in his Deus homo apparuerit. Verum quod & Magorum ferias hoc uocabulo celebrant, hinc opinor esse, quod illis dux stella apparuerit. Habes quæ ego de hac quæstione audiui. Plura si uis ex doctioribus require.

DIALOGVS XXVII.

VALERIVS ET NICOLAVS

De cereis in ferijs beatæ uirginis gestandis agunt.

QVid tu cereum non habes mi Nicolae? NI. Vnde haberem? qui nec pecuniam, qua uictum emere possum, habeo. Sed si domi apud meos agerem, nugas eiusmodi mihi pararet mater. VAL. Et tu nugas uocare audes res sacras? NICO.

Quid

Quid ni? neq; enim statim fucro hæreticus, etiamsi nullum gestem cercum, maximè cum non sit, unde emam, tum & Christo putarem longè fore gratius si sumptus quos cereis emendis facimus, in pamperum usus conuerterentur. VA. *Atq; hæc est laudabilis consuetudo?* NI. *Est omnino, sed non adeo, ut præ ea meliora & magis Christiana officia negligi debeant.* VA. *Rectè putas, nam & ipse sæpe stultam mulierculârum pietatem risi, quæ suffigendis etiam quotidie cereis triginta sex, adeo sibi placent, ut per hoc cœlum se demereri credant, quantumuis fortiter in plateis pauperes esuriant.*

DIALOGVS XXVIII.

FABIANVS ET FRANCISCVS

DE *Bacchanalibus Christianorum fabulantur.*

QVid causæ est, Franciscc, quod heri ludum non es ingessus? FRAN. *Grauiter ex capite laborabam, ut lucem ferre non possem.* FA. *Belle morbum excusas, quanto uulgare iam est scholasticis, si quando ut discendi sudorem horreant, uel ferulam metuant, ignauiæ suæ ualetudinem prætexere, ut scholasticus morbus pro assimulato & confecto iampridem in prouerbium abierit.* FRAN. *Quid alij faciant nescio, certè quod ad me attinet, mallem decies ferulam pati, quam semel in eũ dolorem recidere, etiamsi uix dum planè reualui. Sed qui tute iam hic uersaris? An non hora iam est præcepti-*

ribus auſcultandi ? FAB. Eſt, ſed ob hæc Chriſtianorum quaſi Bacchanalia, tridui miſsionem nobis dedit Præceptor. Vetuit tamen graui, ſi quis dicto audiens non fuerit, propoſita pæna, ne quis opificum iſtorum manuariorum exemplo, larua perſonatus, uicatim curſitet, quod hæc inſania cum bonis omnibus, tum maximè Chriſtianis ſit indigna. FRAN. At ego iamdudum laruam in hunc uſum domi incluſam adſeruo. FAB. Vide quid agas, nam de laruis cautum eſt. Porrò compotationes, & cantiones ciuiles indulſit. FRAN. Parendum erit, alioqui poſt intermiſſa gaudia fortiter plorabimus.

DIALOGVS XXIX.

VITVS ET SEVERVS

De ieiunio, deq; confeßione quam uocant.

QVid iſtud portendit Seuere, quod ita cogitabundus inambulas ? Nam mihi arduum quiddam meditari uideris. SEVE. Rogas? quaſi non ipſum hoc tempus, te quid agerem, docere poßit. VIT Ieiunijs ergo crebris te maceras, ut eiuſmodi faciem exhibeas ? SE. Minimè, ſed quæ parum religioſe in Deum conditorem, ac eundem liberatorem malè gratus admiſi, ea nunc in memoriam reuocare ſtudeo. Iam enim tempus ſimul, ac Eccleſiæ edictum poſtulat, ut peccata noſtra diligenter excuſſa, tutis ſacerdotum auribus cenſenda deponamus, quo ab eis de peccatorum ratione docti, uidelicet,

quæ

quæ leuia, quæq; grauia sunt, deinceps cautius ui-
uamus. VI. At incurius ego, ne semel quidem adhuc
de re tanta cogitaui. SE. Hac ratione nihil es meli-
or, quin maturé nobis hoc munere defungendum est,
nimirum ut hoc consitendi onere, quo nullum est
grauius, liberati diui Gregorij studiorum præsidis,
ferias agamus expeditiores. VI. At istis ferijs quæ-
so te, quid tandem agitur? SE. Quia is diuus, studijs
ut dixi, præsidere putatur, pueri qui suam ætatem in
literis agere uolunt, eo die in hanc nostram militiam
nomina dant faustis, ut nominantur, auspicijs. VI. Et
quando hæ erunt feriæ? SE. Die, sicut opinor, ab
hinc decimo. VI. Quando ita suades, & ipse mihi
auricularium sacrum (sic enim uocant nonnulli eru-
diti) quæram in cuius sinum mea delicta effundam?
SE. Si lubet, eum accedendi dabitur facultas, quem
ipse iam semel atq; iterum diligentem sum exper-
tus. VI. At ego mallem oscitantem aliquem, quem non
magno negocio in aliquot criminibus fallere possem.
SE. At hoc non est Christianum agere, sed uulpinam
fraudulentiam referre, uerum tu uidebis.

DIALOGVS XXX.

MARCELLVS ET ANTONIVS

De ouis emendicandis colloquuntur.

SAluc Antoni. ANT. Et tu mi Marcelle. MAR.
Quid est, quo ita discurris? quem quæris? AN.
Quæro qui mecum rus eat, mihiq; in emendi-

candis ex more ouis suetudo praua est, studijs addixerit. Quid enim seruilius, quàm dccem ouorum gratia agrestium caulas ostiatim obambulare, ac interim domi lectionum iacturam facere: AN. Sed unde famem pellam? si non cibos undecunq; conquirere licet? MAR. Hic in urbe quantum naturæ satis est, nanciscipotes. Nam quorum beneficio totius anni uictum conquiris, eorundem benignitate & paucos dies transigere posses. AN. Frustra te appello, seuerior es, quàm ut tecum rem habere uelim, ipsa es sapientia MAR. Age age, ut lubet.

sit socius. MAR. At hæc contra & indigna eo, qui se liberalibus

DIALOGVS XXXI.

PAVLVS ET LVCAS.

De Sanctorum communione colloquuntur.

OBsecro te mi Luca, modis omnibus nos excutiemus, atq; ab omni peccatorum sorde pœnitentiæ scopis repurgemus, ne ad tanti principis, qui semel nutu nos perdere potest, mensam illotis quasi manibus accedamus, & panem illum cœlestem ac reuerendum polluto ore, imò & animo sumamus, de quo heri tam piè tamq; frugiferè disseruit Ludimagister. LV. Equidem pro mea uirili ad hoc enitar, sed rogo, quid nam de hoc mysterio disputauit Præceptor, nam ipse non interfui. PAV. O miserum qui talia negligis. LV. Adesse non quiui, alibi occupatus, quamobrem uehementer oro & obtestor, ne

mihi

mihi rem adeo salubrem inuideas PAV. *Aiebat tantam esse uirtutem huius admirandi cibi, ut qui eo ritè uescerentur, fierent unum corpus atq; unus spiritus cum Christo, sicq; in Deum, Deiq; filium abirent. Sed si quis impurus contingat, cum non salutem, sed extremam animæ perniciem sibi inueniret. Hortabatur ergo nos omnes, ut his diebus peccatores cum Christo in cruce moreremur, quo felicius & sinceriori cum gaudio unà cum eo in uitam transeamus. Hoc enim dicebat significari per hæc appetentia nunc festa, quod Pascha Hebræis, transitus à morte peccatorum ad uitam uirtutum sonat.* LV. *At interim quid fit de placentis, & id genus alijs bellarijs, quæ ad imminentes has ferias parari consueũerunt? Non & de illis quid audiuisti?* PAV. *Apage, tuus animus iam est in placentis, quum hoc temporis articulo Christus olim de uita sit periclitatus Placentæ, atq; eius generis illecebræ aliæ, suo loco sermonem dabunt, nunc de alio cibo solliciti esse debemus.*

DIALOGVS XXXII.

VRBANVS ET CHILIANVS

De lustratione urbis & aruorum fabulantur.

QVid est Chiliane, quod tanto molimine plateas & uicos omnes uerrunt, num princeps quispiam huc est uenturus? CHI. *Minimè, sed quiddam est cras futurum, cuius gratia meritò hic fit apparatus.* VR. *Quid hoc quæso?* CHI. *Solenne*

iam est, crastino die urbem corpore Christi lustrari, siquidem primarius hic Sacerdos sacratißimum hoc corpus circum mœnia gestabit, uniuersa sacerdotum manu, atq; item populo omni, á tergo sequentibus VR. *Sacra forsan erunt, quæ non nulli Amburbalia non ineptè uocare uolunt.* CHI. *Erunt,* VR. *At quando agentur Amburbalia? Sic enim uocantur, quæ apud Ethnicos erant Robigalia, Palilia q;.* CHI. *Perendie.* VR. *Num & nos eis sacris adesse oportet?* CHI. *Maximè, pariter & Clericorum ordinem omnem.* VR. *At apud nostrates soli agrestes, sacrificio præeunte, agros, obequitant.* CHI. *Suus cuiq; regioni est mos, qui pro lege est habendus.*

DIALOGVS XXXIII.

LEOPOLDVS ET SEVERVS

De spectaculis Comœdiarum, Tragœdiarumq; exhibendis, confabulantur.

SCis Seuere, *quæ spectacula die crastino, qui est à ferijs sacratißimis corporis Christi octauus, ædi consueuerint?* SE. *Qui ipse scire possem, cum superiori anno non adfuerim?* LE. *At audiuisse ex alijs poteras.* SE. *Quæ ad me parum attinent, ea non magnopere solco exquirere. Sed dic oro, quid tandem est, quod iactas?* LEO. *Tragœdiam eorum cruciatuum, quos pro nobis tulit Seruator Christus, histriones agent, sunt enim ad hoc delecti aliquot.* SE. *Quæso te, omnibus etiam adhibitis personis?*

LEO.

LEO. *Omnibus omnino.* SE. *Ipse in hac fabula malle durißimi militis aut carnificis perſonam gerere, quàm ipſius Chriſti. Nam tametſi, ut conijcere poſſam, res ficta repræſentabitur, ſic tamen abire non poteſt, quin is, qui Chriſtum refert, multas interim moleſtias in ſe recipere cogatur.* LE. *Et ipſe in hac fabula ſpectator eſſe malo quàm actor, utcunq; res interim agatur ſeria.*

DIALOGVS XXXIIII.

BASILIVS ET GEORGIVS

De coronis geſtandis, deq; earum uario genere colloquuntur.

VNde *tute proripis* Georgi *? aut ubi hanc coronam roſaceam es nactus?* GE. *E foro ueni mi* Baſili, *ubi ſertum hoc nummo mihi coêmi.* BA. *At in quem uſum?* GE. *Animus eſt eam coronam capiti impoſitam geſtare. Nonne tibi uile uidetur, tot roſas unico nummulo parari?* BA. *Et te tantum aſinum non pudet puerorum ritu coronatum incedere?* GE. *Puderet? grandes natu, & cani etiam hic gerunt.* BA. *Nihilo ergo ſunt grauiores, forſan hunc morem à Græcorum mollitie ſumpſerunt, quos apud Homerum ſubinde καχηκομόωντας audio dici.* GE. *Vnde ſumpſerint equidem neſcio, hoc ſcio quod geſtant.* BA. *Num ſolas roſaceas gerunt, an & uiolaceas pariter & liliaceas, aut etiam roſmarino uel amaraco intertextas?* GE. *Omnis generis flores, ac odora-*

odoramenta concinnant. BASIL. Faciant ut lubet, ego nihili pendo istas nugas, tantum abest, ut precio emere uelim, quod si pecunia supereſſet, uernum bu= tyrum emere malim, hoc enim in alimentum cede= ret, cum ſertorum ſi odorem excipias, nullus plane ſit uſus.

DIALOGVS XXXV.

RAPHAEL ET SEVERVS

De ferijs diui Vrbani confabulantur.

VTinam alas mihi ſumere liceret, ut hinc do= mum auolare poſſem, etenim nimis quàm cu= pio craſtinum diem in patria tranſigere, quam facultatem magno emere non recuſarem. SE. Quid hic ſibi uult? tute homine exuto in uolucrem mutam uis degenerare? Aut quid noui accidit, quòd tam repentinum tuum iter expoſtulet? RA. Rogas? neſcis cras ferias agi diui Vrbani? SE. Noui, ſed quid tum? RA. Hunc diuum eodem pené ritu, & ijſdem ceremonijs colunt noſtrates, quibus Ethnici olim Bacchum, ut quæ illis erant Bacchanalia, nobis penè ſint Vrbanalia. SE. At in quem uſum faciunt hæc Chriſtiani? RA. Putant hoc diuo ſic placato, feli= cius prouenire uuas SE. O ſtolidos homines, qui Sanctorum numina, crapulis ac compotationibus de= mereri ſe credunt, cum illi abſtinentia ac ſobrietate principi Deo placuerint.

DIALOGVS XXXVI.

DIALOGI.

CORNELIVS ET GVILHELMVS

De commodis ac moleſtijs uariorum temporum diſſerunt.

VT nihil eſt uſq; ex omni parte felix. GVIL. Quid ſtomacharis tecum mi Corneli? COR. Non iure ſtomachor, qui me tot malis in hoc immundo mundo obnoxium experior? GVIL. Quid eſt, de quo præter cæteros adeo queri poßis, niſi forte paupertatem in ius uocas. COR. Quaſi hoc ſolum ſit malum, etiamſi grauißimum, uides, & opinor ſentis, ut nihil non ſit aduerſum, hybernis temporibus. frigore concutimur, nunc æſtas, & caniculæ rabies nos excruciant. Interdiu quidem ob annonæ charitatem, & noſtrã paupertatem fame ac ſiti laboramus, ut taceam interim, nuſquam non culices & muſcas nobis obuolantes, & corpuſculum exugentes, nocte uerò cum cimicibus ac pulicibus bellum gerimus. Ad hæc miſeros exterrent iam fulgura, iam fulmina, iam tonitrua. Mox & autumnus ſexcenta morborum genera effundet, nonnunquam morborum omnium peſtilentißimum peſtem. Adde quòd huius temporis occaſione pleriq; noſtri ordinis, dum ſtulti frigida lauare uolunt, in rapidis & profundis fluminibus capitis iacturam faciunt. GVI. At tu naturæ parum gratus, incommoda quidẽ, quæ ſecum adferunt æſtiui menſes accuratè recenſes, commoda uerò quæ ſimul præſtant præteris. COR. Quæ ea ſunt, quæſo? GVI. Rogas?

primum

Primum nec igne, nec uestibus admodum est opus, deinde tempus hoc tot frugum genera donat, siligi-nem, triticum, hordeum, Tot *legumina, fabas, pisa, uicias,* Tot *poma, pyra, pruna, mespila, nuces, inglandes, auellanas, castancas molles, racemos, super omnia uerò dulcissimum mustum. An hæc parua tibi uidentur æstatis & autumni munera? uideris mihi ex eorum esse grege, de quibus* Seneca *eleganter dixit:* Nemo *beneficia in* Calendarium *scribit.* Postremò *cogitandum semper, sic placuisse naturæ conditori* Deo, *ut in hoc mundo nihil sit hominibus omni ex parte beatum, quo uidelicet ex his mundi perturbationibus ad aliam patriam aspiremus.*

DIALOGVS XXXVII.

PANDVLPHVS *Ludimagistri minister.*
HIERONYMVS *Scholasticus.*
LVDIMAGISTER.

Consultant in quam potissimum Academiam studioso sit commigrandum.

QVid *tu hic ante ostium* Hieronime, *aut quid hic tibi negocij est?* HIE. Ludimagristum *conuenire uolebam. Sed pulsare cunctabar, ueritus ne intempestiuè fortasse uenirem, quare te pro ueteri nostra consuetudine rogo, ut hic me adstare significes.* PAN. *Faciam, tu hic tantisper morare, dum quid rerum sit huc renuncio. Here quod iniunxeras diligenter est curatum.* LVDIMAG.

Benè

Bené factum. At quis is est, qui cum pro foribus fabulantem te audiui. PAN. Scholasticus quidam nomine Hieronymus, tibi familiariter notus, qui te, si modo tempestiuum est, coràm alloqui cupit. LV. Intromittatur, iam nunc, quid uelit, conijcio. HIE. Saluc humanißime Præceptor. LVD. Et tu saluus sis optime adolescens, sed quid est quod me uelis? HIE. Paucis dicam. Quia iam biennium te in hoc ludo docentem audiui, utriusq; literaturæ prima rudimenta tua ope utcunq; percepi, hortatur nunc me tum parens, tum etiam hæc mea ætas maturior, ut hinc in Academiam aliquam ad uberiorem ingenij cultum capiendum me conferam. Hoc ut felicius faciam, tuo consilio opus est nam inter tot ut uocant Vniuersitates, quot iam olim sunt institutæ, & hodie paßim nouæ exoriuntur, mihi ciuſmodi rerum ignaro, difficile planè est eius, quæ omnium sit instructißima, & meis studijs accommodatißima, delectum habere. LV. Prudenter his deliberas Hieronyme. Sunt Academiæ, idq; in Germania, quas uehementer probem, sunt item quas cupiam uel omnino non esse, uel in totum immutari. Vt enim in re militari duci dux, & militi miles, & in Repub. senator senatori, & ciuis ciui, artifex artifici, ut deniq; homo homini, sic schola scholæ, doctor doctori, magister magistro, præstat. Quod discrimen, qui non aduertit, operam & oleum (ut aiunt) plerunq; perdit, ac, ut certum aliquid quod

hic ſequaris, habeas, in hac deliberatione ſpectandum erit, non quæ magnificis ædificijs, tametſi & hæc decoris aliquid addunt, ſed optimis omnis generis præceptoribus ſit inſtructiſſima. Primum quæ trium linguarum Profeſſores habeat, & doctos & bonos, hoc ut uelint, illud ut poſſint, rectè docere. Siquidem Latinam, Græcam & Hebraicam linguam in Chriſtianorum ſcholis doceri Pontificiæ leges iubent, & ueterum Theologorum exempla ſuadent, ac deniq; Chriſtianæ Reipublicæ uſus exigit. Habeat deniq; Theologos, ſi non plures, unum ſaltem aut alterum cum Scripturarum intelligentia, tum uitæ ſanctimonia egregiè probatos, tum lureperitos, non minus prudentia, quàm & facundia laudatos. Ad hæc Medicos, quos naturalium rerum profunda cognitio & curandi fides perſpecta commendet. Poſtremò Philoſophos, non qui Sophiſticam rixandi pertinaciem ex inceptis barbarorum commentarijs inculcent, ſed qui Philoſophando Platonis maieſtatem, acumen Ariſtotelis, Theophraſti eloquentiam proximè refcrant. Quanquam autem Gymnaſium eiuſmodi minoris negocij eſt deſcribere, quàm uſquam inuenire, ad præſcriptam tamen imaginem utcunq; accedũt hic in uicinoſitæ, LIPSIA & VITEBERGA, Nec ERPHORDIA cuiquam eſt aſpernanda, ut nec BASILEA. Super omnes uerò trium linguarum profeſſione floret LOVANIVM ſchola, uel hoc

Lipſia, Viteberga, Erphordia, Baſilea, Louanium.

hoc nomine omnium felicissima, quod magnum illum & sapientiæ & eloquentiæ principem habet ERASMVM. *Et summum illud Ecclesiasticæ dignitatis ornamentum, Albertus Cardinalis, magnum quiddam Moguntiæ suæ molitur. Quod si processerit, erit quo se Germania externis hominibus uenditet. Porrò illud in primis tibi cauendum, ne ad sublimes illas professiones, quas uocant illotis (ut aiunt) pedibus irrumpas. Quin modis omnibus curandum, ut utriusq; literaturæ mediocri cognitione præparatus accedas. Sic enim futurum, ut in disciplinis his grauioribus citius & facilius, quo tendis, peruenias, & rectum in rebus omnibus iudicium consequaris. Hoc qui caret, frustra se aliquid feliciter discere sperabit* HIE. *At in eiusmodi Scholis receptum audio, ut scholasticorum quisq; præceptorem quempiam sibi deligat, quo familiariter utatur, non tantum ad literarum studia, sed et formandos mores, dic, quid mihi faciundum suades?* LV. *Quid aliud, quàm ut antequam te alicui in disciplinam dedas, diuitum istorum delicias imiteris? Qui cum multa uini dolia in cellis habeant reposita, non statim è quouis bibunt, sed pitisando omnibus ex ordine degustatis, quod firmissimum fuerit & suauissimum, hoc demum in palati sui usum relinquunt. Quin ergo & tu cum ex alijs sciscitaris, tum multos eximios eiusdem professionis Doctores audiendo explorasipse, cui potissimum ingenij tui solum*

Ratio deligẽdi præceptoris.

rectißimè excolendum loces. Tametsi sunt & aliæ coniecturæ, quibus in hoc uti possis, ut si cui lucubrationes insignem peperere famam, si quem eruditorum calculi aliquot probent, si cui ab alijs eiusdem musæ æmulis insigniter inuideatur, si quem uel iudicium Principis, uel Reipub. consensus á contemptu uindicet, si cui magna sit lectißimorum iuuenum frequentia, si quis discipulos aliquot egregié doctor reddiderit. Deniq; si quis Pythagoræ exemplo, non quemq; statim in disciplinam suam recipiat, & alius plura & meliora, pluris quoq; doceat. Caue enim committas ad quenquam te alliceat sumptus uilitas, aut à quoquam deterreat impensæ magnitudo. Quando fere fit, ut qui paruo docent, parua, qui magno, magna quoq; doceant. His iudicijs si prudenter uteris, uix unquam tibi imponet quisquam. Cætera rerum usus, optimus magister, ætatis progressu te facile edocebit. HIE. Sat est. Quod restat, pro salubri adeo consilio gratias tibi immortales tuus agit Hieronymus, si quando dabitur facultas egregiè quoq; relaturus. L V. Nihil addubito. Tu quod tibi felix ac faustum sit, ad bonarum artium mercaturam proficiscere, Vale

Indicia boni præceptoris.

Vide Gell. in primo, cap. 9.

FINIS.

Sequuntur Christophori Hegendorphini Dialogi.

DOCTIS-

DOCTISSI-

MO VIRO SIMONI PHEM GYM-
nasiarchæ in monte diuæ Annæ, Chri-
stophorus Hegendorphinus
S. D.

CIRcumferuntur passim, vir doctissime, Dialogi uirorum doctissimorum, pueriles loquendi formas repræsentantes. Id quod uix dici potest, quàm pueris vsui futurum sit. Errant illi, & uehementer errant, qui non his loquendi formulis propositis puerorum linguam expolitiorem reddere laborant. Erasmus ille magnus, alicubi hoc ipsum cum pueris faciundũ esse admonet, eius calculum nemo non candidè probat. Quapropter & ego illorum virorum stimulis excitatus, Dialogos quosdam ludere cœpi: In quibus si non omnia uirorum superiorum uestigia imitabor, ignoscere debes. Mihi non tam propitius Mercurius est, mihi non tam dulces Camœnæ, quicquid possum, reddo, non gloriolæ choragium ambio, contentus si

quantulacunq; vtilitas ad bonæ mentis adolescentes emanarit. Tibi autem viro doctissimo, dedicare hos Dialogos uisum est, quod soleas rebus ipsis impensius fauere, ex quibus puerorum lingua utcunq; expoliri potest. Et non paucis annis huc omnes conatus destinasti, puerorum ut balbutiei succurreres. Et ego mutuam tibi operam præstare non erubesco, tua humanitate fretus, qua neminem non & in laboris & honoris collegium ascisscis. Accipe igitur quicquid est xenioli, grauiora, DEO auspicante, dabimus, si has nugas non omnino displicuisse uidero.

Vale.

Geor-

GEORGIVS
ET CHRISTOPHORVS DE VERIS *temperie colloquuntur.*

GE ORGIVS.

Aluus ſis mi Chriſtophore. CHRI. *Et tu ſalue.* GE. *Quid rerum agitur hoc iam ueris tempore?* CHRI. *Nihil equidem rerum, niſi quòd plurimum gaudeo, aſperum hyemis tempus defluxiſſe, atq; iam amœniſſimam ueris temperiem appetere.* GEOR. *Ecquid refert quo tempore uiuas, modo in literis uiuas?* CHRI. *Tu pol homo non es ſobrius, hyeme quæ mala exhauriamus, tuo ipſius, ut opinor, periculo expertus es, nempe quod malè ueſtitus & ſæuiente iam bruma, ciuium domos quæritandi uictus gratia oberrare cogeris, & aliquando ita frigore manus obrigeſcunt, ut ægrè ollam in manibus geſtare queas.* GE. *Bellè narras, acu rem tetigiſti, ſed ego hoc ipſum infortunium, Dcolaus, nondum expertus ſum, ut qui à parentibus ſemper tot commeatus capiam, quo hyemis ſæuitiam propulſare poſſim, quamuis ita exhauſtus ſum, ut neq; quid edam, neq; quid bibam, reſtet.* CHRI. *Non eſt quod te hoc tempore maceres, in patriam concede & commeatu, in futurum æſtiuum tempus, te inſtruc,*

GE. Memorem mones, & ut Homerus ait: αὐτὰρ ἐγὼν ὄϕρα ὄϕρα ὀϕρύνεις. Ego ipse iam eo missionem à præceptore petiturus, quo in patriam me conferam. CH. Et mihi animus esset, patriam inuisere, si sperarem me quippiam à patre corradere posse. Sed è pumice citius, sat scio, aquam extorseris, quàm unum á patre nummulum, tam Philargyrus est, tam semper ueretur, ne ad incitas redigatur. GE. Et quæ, malum, dementia est, patrem uelle literis te addicas, & non mutua pecunia studia tua alere & fulcire? Pecunia opus est, alioqui nihil omnino in literis agas, necessum est. Vnde non immerito Comicus quidam Plutum diuitiarum Deum loquentem facit, Διά μ' ἐ πάντα γείνονται, id est, per me omnia fiunt. CHRI. Quid agis? ego, quantum in me situm est, redeo, proborum hominum opera suffultus. Nam hactenus, laus superis, nunquam pecunia defuit, ad comparanda dictata scholastica. GE. Sed hac de re posthac, ne lentè unguentum, quod dicitur. Nunc quod nostri est instituti effectum curabimus. Accedamus præceptorem. CH. sat scio, non permittet nos patriam inuisere, uix enim quadragesimæ carceres ingressi sumus. GE. Tu pol tuam ipsius umbram reformidas, mihi negocium curandum da. CHRI. Deus feliciter uertat. PAN. Ad malos coruos, quis ita fores pulsat? En Georgi, en Christophore, quid uestra cupido est, quid aduentus uester præ se fert? GEO. Est præceptor intus?

PAN.

PAN. Est. GE. Quid rerum molitur? PAN. A prandio domum redijt, ultro citroq; commeans GE. In tempore aduenimus, paucis cum compellare uelimus, nisi alijs uacaret. PAN. Hic pedem figite, donec reuertar, periculum faciam quid rerum agat. PAN. Præceptor humanissime, sunt præ foribus duo adolescentes, qui paucis cum tua humanitate agere uolunt. PRÆ. Qui sunt? huc accersantur. GE. Saluc præceptor humanissime. PRÆ. Et uos saluete, quid est, quod me uultis? GE. Non ignoras præceptor humanissime, iam quadragesimæ tempus instare, in quo non parum propter commeatus penuriam, fama maceramur pecunia ad uiuum usq; denudati, nec obulus restat, quo restim emamus. Quare uelim tuo fauore in patriam repedare nobis liceat, gratias interim agẽtes, quod in scholasticorum album adscripseris inopti mis quibusq; artibus nos erudieris, olim gratias reclaturi, si quando per fortunam nobis licuerit. Et quod in præsentiarum nobis non datur, Deus Opt Max. cumulatius rependet. PRÆ. Mirum est uos tam cito hinc auolare uelle, octo aut amplius septimanæ supersunt, priusquam prælectiones nostræ ad umbilicum deducantur, & uos iam hinc discessum adornatis, si meo consilio obtemperare uultis, quod arbitror uos non infrugiferum experturos, ad unam aut alteram hebdomadam nobiscum duretis uelim. Nihil negocij uobis domi est. GE. Fames ipsa nos domum abigit

abigit. PRÆ. *Dij boni, ſi alij non fame pereunt, nec uos, ut opinor, fame peribitis. Tum ſi nihil aliud hic remorari poſſet, hoc ſaltem remoram uobis inijciat, quod his diebus, peccatorum deteſtandorum ratiónem uobis tradam, quo in ſenſus nouitate reformati, Chriſto fructus ædatis in patientia. Tranſitum Paſcha Hebræis ſonat, nempe quod hominibus iam ex peccatorum tyrannide ad uitæ libertatem aſpirandum eſt.* GE. *Tam lubenter hoc diſcere uelimus, quàm nobis uſui futurum ſcio, ſed parentum affectus hic diutius agere non patiuntur* PRÆ. *Vt lubet. Vos inuitos ſeruare non conſilium eſt, per me ergo domum proficiſci poteſtis, modo date operam, ne moribus ſubagreſtibus uos apud parentes geratis, ne ſuſpiceutur uos illam morum lucm in ludo noſtro contraxiſſe* GE. *Faciemus omnia ſedulò, tum remiſſis uelis conantes, ne ludo tuo dedecori ſimus.* PRÆ. *Ite ergo fauſto auſpicio.* GE. *Valeat tua humanitas fauſtiter præceptor humaniſſime.*

HENRICVS ET FRIDERICVS

De æſtate colloquuntur, & in quem ludum literarium proficiſci uelint.

VT *uales Henrice?* HEN *Optimè ualeo, quo in cardine res tuæ agantur?* FRI. *Omnia læta, omnia auſpicata, cum parentibus ſatis ſuperq; egi, in ludum triuialem me conferam, ſub docto aliquo Præceptore militaturus. Tu ſi te mihi comi-*

comitem addere uis, gratum erit, ut quod maximè. HEN. En optato res cadit, diu mecum cogitaui, in ludum aliquem proficiſci uelle, nec ego ſolus iter facere ſoleo. Tu ergo mihi comes, uel multo gratiſſimus diuina, ut dicitur, uirgula oblatus es. FRI. In quem autem ludum te tradere animus eſt? HEN. In quemcunq; tu uolucris. FRI. In Lipſenſem, audio enim illum omni ſtudiorum genere, uel in primis florere. Tum gymnaſiarcha illi ludo præfectus eſt, homo mirè facundus, & in nullo non ſcientiarum genere Roſcius. Adde quod urbis ipſius celebritas me illuc adigit. HEN. Sed audio peſtem illic uehementer graſſatam eſſe. FRI. Amici cuiuſdam literis compertum habeo, peſtem deſæuiſſe. Academiæ quoq; magiſtros illuc pedem retuliſſe. HEN. Non fieri poteſt, ut peſtis omnino deſæuierit, ſi ſcholaſtici ex omnifenis oppidis, in quibus hactenus peſtis populata eſt conſederint, ex afflatu ipſo peſte corripiamur oportet, præſertim his æſtiuis menſibus, quibus non raro tam numeroſa ſcholaſticorum turba confluit, ut eam uix capiat ludus. FRI. Quid cornicaris inepte? facile eſt inuenire ſutelas, quibus tuam inertiam oppallias. Nos non ſoli hic erimus, cum alijs adoleſcentibus fortunæ experiemur aleam, ſiue moriemur ſiue uiuemus, Chriſto moriemur, & Chriſto uiuemus. HEN. Tum ut audio, non licet æſtiuis menſibus frigida lauare, nec ceraſis decerpendis mutuam

agri=

agricolis operam collocare, nec aliquot dies ſcholis abeſſe, pluſquam argos illic agere audiui, qui circum foraneam illam turbam obſeruent. Nec deſunt Coryc*æi, qui clandeſtinos ſermunculos, quos amicus cum amico nugatur, ad præceptorem deferant.* FRI. *Iam audio, quàm nihil ſcholaſticum in te ſpiret, ſcholaſticum agere uis, & ruſticorum negocijs te immergere cupis, ſcholaſticus ἀπὸ τῆς σχολῆς dictus eſt, hoc eſt, ab ocio literario, nempe qui ruſticarum rerum labyrinthis exemptus, ſe totum literis addicit.* HEN. *Sed quis ſemper literis operam nauare poteſt. Omnium rerum ſatietas eſt. Vide tu ne ſtudium pluſquam adamantinum in neruos abeat.* FRI. *Tu unius obuli gratia literas, ſat ſcio, deuoueres.* HEN. *Quæ Pallas tibi hæc in mentem miſit?* FRI. *Audio te ceraſis carpendis addictiorem eſſe, quàm ut in literis bonis aliquam ſementem facias.* HEN. *Non ſemper patruos ſapere oportet, ludendum aliquando par impar, equitandum in arundine longa.* FRI. *Adoleſcentes ſumus. Non eſt quòd doctiſſimorum uirorum collatione noſtro ocio blandiamur, ſic eò crepſerimus quò illi, ueluti in Olympiade euaſerunt, ea feriandi á literis libertate utamur licebit. Iam illud Titi Veſpaſiani in intimos pectoris receſſus inſculpas oportet, qui dum aliquando recordaretur, ſe aliquo die nihil egregij præſtitiſſe, ὦ με τῆς κατὰ ἡμέραν ἀπολλύει, ille dies hodie perijt. Id quod Apelles pictor ille nobiliſſimus, non inſtre-*

instrenuus imitatus est, qui nullum diem absq; lineâ esse oportere dicebat. HEN. *Sed iam non ignoras, quàm Solis æstus ingraueſcat, & quàm capita Anticyris digna faciat.* FRI. *Non est quòd Solis æstus te prægrauet, si interdiu prælectionibus audiendis tempus impertias, diluculo uerò è lecto surgens, à capite ad calcem usq; repetas, optima quæq; in memoriæ thesaurum deponas, hoc agas oportet, si non uis ex palcis tuorum laborum inanes culmos excutere.* HEN. *Iam in uiam reduxisti, iam reddidisti animum. quoquo tu profectus eris, ego te comitabor.*

IOHANNES ET SEBALDVS

De *autumni tempore confabulantur.*

ECquid *agis* Iohannes? IO. *Ecquid agerem, iam supellectilis meæ sarcinam colligo, domum aduolaturus* SE. *Hui tam cito?* IO. *Cito? Bartholomæi feriæ elapsæ sunt, Mariæ natalis in foribus est, uix domum redicro, & Michaelis feriæ me antecuertent.* SE. *Ecquid te domum abigit?* IO. *Vindemia iam faciunda est, & me musto in lacunis subscatente, ad pelnum usq; explebo.* SE. Homo es Bacchus, *qui musti gratia studiorum iacturam facere uis.* IO. *Prælectionibus omnibus iam quasi Colophonem imponent.* SE. *Si expectari uis paulisper, donec literas patri perferendas conscribam, te rursus uisam.* IO. *Sæculum effluct, quàm hinc me auellero.* SE. *Non uelim iciunius iter ingrediaris. Nam Medicorum*

præ-

præscripto constat, Autumnum magnum malorum agmen hominibus adferre. IO. *Sæpe demirari solitus sum, cur in autumno homines in tot malorum genera cadant.* SE. *Medicorum calculus est, propterea in autumno uarijs cibis hominum corpora affici, quod prima luce, nescio quod frigus panicum, homines inuadat. Meridie autem calor quidam repentinus oboriatur. Vnde ex illa temporis uarietate corporũ crasis perturbatur.* IO. *Iam audio, in medicorum diatribis enutritus es, ut qui tam arcana medicæ rei mysteria, ueluti ex tripode pronuncias.* SEB *Tum autumno quid Lipsiæ fiat scis?* IO. *Qui ego scirem? tu qui olim illic uersatus es apertis, ut dicitur, tibijs ediscere.* SE. *Agricolæ indies plenos pomorum, pyrorum, mespilorum calathos in forum asportant, ubi aliquando ego græca fide mercari soleo.* IO. *Quibus autem strophis eludis, ne ab agricolis arripiaris?* SE. *Gygis annulo utor, uel alium mihi adiungo, qui poma & pyra licitatur, & cum agricolæ in gremium mihi numerant, ego me in pedes, quantum possum proripio, punica fide exoluens.* IO. *Solent autem ne te insequi?* SE. *Qui insequi me alio circumstante possunt? Verentur ne dum Iunonem insequantur, in nubem incidant, hoc est, ne dum paruo cuidam damno mederi uelint, in grauius prolabantur.* IO. *Quid si ad Magistrum deferant te, quot quæso plagas tibi lucrifaceres?* SE. *Quid? ueluti Elephantina cutis iacula*

iacula eijcit, sic & mea cutis ad quæuis flagra occalluit. IO. *Iam cretisare uideris.* SE. ψενία τὲχνας ἐγείζει, *ut quidam dixit, hoc est, paupertas artes excitat, & fames ipsa Chameleonta agitare docet.* IO. *Audiui quondam ex meo præceptore, apud Græcos morem fuisse, quod famem uirgis ex ædibus eijcerent dicentes, foras famem, intro diuitias & sanitatem.* SE. *Vtinam & ille mos apud nos duraret, sed plus æquo detineo te.* IO. *Minimè gentium, si quid aliud uis, dicito, omnia sedulò exequar.* SE. *Parentibus narra me in literis semper gnauiter uiuere. Alioqui si rescirent me aliquando ineptire, ne nummulo quidem auxiliares manus porrigerent. Sacerdotium satis amplum mihi impetrarunt, si eò eruditionis progredi possem, quo sacrificio celebrando sufficerem, in cœlo essem.* IO. *Belle narras, sed qui quæso sacrificio celebrando par esse potes, si uerba nec quidem intellecta,* Deo *obmurmuras?* SE. *Non solum ego in eo ludo sum, multi in easdem ansas inciderunt.* IO. *Sed errantium multitudo, non facit errori patrocinium.* SE. *Ego non manum uerterim modo nummos mihi uenari possim.* IO. *In Remboth, ut audio, hominum genus degenerare uis, quod pietatem ipsam ne pili quidem faciebat, in cute ornanda plus æquo operans.* SE. *Sed ego te itineri accinctum, distringo, uale igitur, & fausto omine patriam adeas, lætiore ad nos recurras.* IO. *Et tu interim uale,*

siq; fortuna tibi benignius arrtserit, fac mei memoria non pectore effluat tuo. SE. Hac ego te cura leuo, *nam qui possem tam dulcis congerronis non meminisse?* IO. *Vale igitur.*

PETRVS ET BARTHOLOMÆVS

De tempore æstiuali colloquuntur.

Quid ita eiulas ô Bartholomæe? BAR. *Cur non eiularem uel sanguinem, ut dicitur, flerem? scriba domi est, qui subinde me uirgis cædere, egregius flagrio, solet, nisi ad satietatem usq; cibos illi subministrauerim.* PE. *Ego non huius, illud de sale emptum mancipium facerem, si cibum ad usq; clamando emendicatum, illijpsi suppeditare deberem.* BAR. *Nihil grauarer, si æstiuum tempus nobis incumberet, sed his hybernis mensibus mirum est, quando negocio cibus emendicandus est. Non raro ad octauæ horæ signum ad ciuium ædes assidere cogor, ut carunculæ portionem prærancidam extorqueam.* PE. *Solent ciues alioqui pueros subornare, qui quotidie certis cantilenis pro foribus cantillant, inde pecuniarum messem, uel multo uberrimam demetentes.* BAR. *Contentores quos uocãt, quicquid est pecuniarum, ueluti bolum è faucibus præripiunt. Ego κόκκυγ& in morem eadem cantilena ciuium aures enecare soleo, unde raro teruncium lucrifacio.* PE. *Cur & non tu Musicam artem addiscis?* BAR. *Non ex omni ligno fit Mercurius, non omnes omnibus arti*

bus appositi sumus. PE. Non tam Apollinis oraculum, quám hoc uerbum, uerum est, sed tamen solent ciues quosdam adolescentes uulgaribus cantilenis subornare. BAR. Quid hoc est? ex una septimana uix semissem reliquum facio PE. Sed tamen ad cum modum increscet cumulus Hesiodicus. BAR. Sed scriba nescio quas nugas agit. Me socordiorem esse ait, quàm ut nummulum domum adferam. PE. Si tam iuis, ut fertur, moribus homo est, cur non illum missum facis? BAR. Tum si cibaria domum attulero, non ignis culus suppetit, quo recalefaciam. PE. Quanto precio agere in scholis hybernotempore dátur? BAR. Sex argenteis nummis. Nam cantori ipsi in ipsis diuæ Catharinæ ferijs argenteum nummum supptditamus, & singulis tribus hebdomatis nummũ antiquum damus, & nescio quæ alia à nobis exigumtur. Tum annua uectigalia pro diuersorijs dependere cogimur. PE. Prob hominum fidem, mihi nulla pecunia tam iniquè postulari uidetur, quàm quæ pro diuersorijs exigitur. Malè illi sit, qui hunc censum primus instituit, nudo uestimenta detrahere uoluit. BAR. Emori citius uideas, quàm ut ucl obulum in ea pecunia remittant. Tam è flamma sat scio, pecuniam peterent. PE. Et nobis olim lignis emendis pecunia impendenda erat, sed ciues plerique, nos hac pecunia leuarunt. Vnde quotidie canticum, quod Saluc uocant, in templo detonare cogimur. BAR. Sed frigore nullo

re nullo tangimini, calidum enim semper uaporarium est, in quo frigora discutere potestis, & crede mihi, in longè meliore uiuis sorte quàm ego. PET. Verissimum est quod Horatius dixit: Optat Ephippia bos piger, optat arare caballus, hoc est, nemo sua contentus sorte est, semper aliorum sortem magis admiramur. BAR. Nescis profectò nescis, quantis negociorum labyrinthis immergar. Hospes meus subinde procœnium peragere solet, & ad intempestam usq; noctem, somnum protraho. Nec uespери ullius libri inspiciundi copia datur. Cereuisia semper adferenda est. PE. Et mihi ad octauæ horæ signum uicatim ἄνω καὶ κάτω cursitandum est, ne uel iusculum mihi parem. Tu autem oppiparis quotidie cibis uentriculum exatias. BAR. Mallem ego tenuius uicti[illegible]re, quàm cibi gratia studiorum iacturam facere. PE. Qualem ego fortunam nactus sim, ignoro, nisi ego me olim ex illis fortunæ tumultibus extricaturum sperarem, malis illis ceu tempestate afflictus, concidercm. BAR. Has nugas missas faciemus. Sed scis quid crastina die laboris in humeros nostros resideat? PE. Quid nam? BAR. Nobis prima luce è lecto surgendum est, ad diuæ Virginis sacrificium canendum est. Tunc cantilenæ in Christi natali canendæ non parum temporis exigunt, & nescio quæ aliæ laborum ilias exhauriendæ est. PE. Dabit Deus his quoq; finem, quippiam iam pietati dandum est, ut enim

enim in sacris sementem feceris, ita & metes. Christè iam aduentus à nobis obuijs, ut fertur, manibus expectatur, omnibus modis elaborandum est, quo sese in nostram mentem per gratiæ suæ charismata diffundat. Et nobis gratiam ad mensuram det, quemadmodum olim à Concionatore non indocto accepi. BAR. *Bellè narras. Quare quicquid est frigoris, quicquid est tædij libenter decoquemus.* PET. *Ego quidem nullum reformidabo laborem.* BAR. *Quare mutuo in acie certabimus.*

THOMAS ET SEBASTIANVS

De Epiphanias ferijs colloquuntur.

DEus auspicatum tibi conferat annum. THO. *Et tibi omnia alba contingant.* SEB *Quid ucrò mihi pro Xeniolo uel strenula mittes?* THO. *Quid tibi mittam, cum ne obulus ad emendos panes suppetat, quo latrantem stomachum exatiem?* SEB *Ego uel calabri hospitis munera boni consulam.* THO. *Ego arbitror patrem breui aduolaturum, quod si aduenerit, omnia in portu erunt, & ne asymbolus apud te sim, curabo.* SE. *Non soleo lubenter spem precio emere.* THO. *Si expectare non uis, præuertere hebrum potes.* SEB. *Vnde quæso missitandorum munerum ratio apud Christianos radices egit?* THO. *Tute lepus es & pulpamentum quæris?* SE. *Ego quantum ab alijs habeo, referam, arbitror primum illis Xeniolis homines sese mutua salute im-*

partire, & ueluti aggratulari, quòd Dei benignitate incolumes, totius anni spacia emensi sunt. Vel quod proprius uero est, quia illis ferijs tres Magi mysticis quibusdam muneribus, Christum regem demeriti sunt, Sic Christiani in Christianæ charitatis symbolum Apophoretis mutuo amicitiam iungunt. TH. Non á ueritate abhorrent quæ edisseris, sed Circumcisionis feriæ, cur quæso ab Ecclesia institutæ sunt? SE. Non in Theologorum harena unquam exercitatus sum, sed tamen quæ ab alijs audiui, recensebo. Circumcisionis feriæ propterea peraguntur, ut quemadmodum Christus in præputij carne amputatus est, sic & nos ab affectibus amputemur, excesas ipsarum uoluptatum carnes excidentes, ne animæ lepram adferant. Ita enim quidam dicebat. HIE. illum sanctum in libro de uera Circumcisione disputare. TH. Quandoquidem in Theologorum campum iam ingressus es, Epiphania unde nomen promeruit? SE. Quamquam hæc à nostra professione πάρεργα sunt, & quasi extra aleas, ut dicitur, tamen quæ Præceptore olim prælegente, excepi, in sinum tuum effundam, ἐπιφάνεια dicta ἀπὸ τοῦ ἐπιφαίνω, hoc est, appareo, nempe quòd tunc Christus Magis ipsis nostra indutus carne, apparuerit. Nec uero Magos accipies, maleficos quosdam fuisse, ut August: ault, sed sapientiæ studijs deditos, & syderum cursus peritos ex felicissima Arabia prodijsse, in qua ex auro &

argento

argento uasa, lectos, Tripotes facere consucuerunt, qua de re Præceptor noster Picum Franciscum in libro prænotationum adducebat. Iam habes uno, ut dicitur uerbo, quod à me petijsti. THO. Et iam ad uesperarum præcum sacrificium eundum est, si non plagas lucrifacere uolumus.

MELCHIOR ET PHILIPPVS
De festis Bacchanalibus colloquuntur.

FEsta iam Dionysij appetunt, quo mihi nihil gratius obtingere posset. PHI. Quid tum? MEL. Quoniam ad satietatem usq; me omni ciborum genere explebo. PHIL. Sed posthac in quadragesimæ tẽpore fortiter esuriturus. MEL. Vt ut res cadat satis beatus uideor, si semel atq; iterum uentriculum distendero. PHI. Quo autem te profers? MEL. Recta ad forum eam, ollas empturus, in quas uictum capiam. PHI. Emere soles ollas Punica, ut opinor, fide. MEL. Non nisi arte Pelasga, figulos deludere possum, non cesso planum agere. PHI. Quid si arripereris? MEL. Pedes mihi remedio sunt. PHI. Præceptor remissionem à studijs, ut audio, ad tres dies dedit. MEL. Si tres addidero, nihil, ut spero, damni adferet. PHI. Ego certè octo dies mihi ad hæc festa sumam, necessum est, si modo tempori, ut dicitur, seruiendum est. MEL. Næ tu mecum uehementer sentis, sed tamen ita Baccho indulgebimus, ne à

Musarum aris recedere uideamur. PHI. *Sed heus tu, cur nam* Baccho *has ferias consecrarunt?* MEL. *Nempe quod his diebus nemo non* Anticyra *egeat, nemo non insania corripiatur.* PHI. *Et Baccho cornua cur affingunt?* MEL. *Quippe quod olim poculorum uice cornua fuerint.* PHI. *Iam satis teneo. Tu uale.*

IOHANNES ET NICOLAVS

De rerum salutatione colloquuntur.

Ecquid portas mi Nicolae? NI. *Cantharum cereuisiæ* Neuburgensis *domino meo ex ciuium, ut uocant, cellario, affero.* IO. *Mi Nicolae, per quàm uelim formulam quandam cereuisio consecrandæ præscriberes. Herus meus indies negocium mihi facessit, quod rusticé cereuisiam consecrem. Nec ipse me melius edocere potest.* NI. *Non credis mihi, quám ægrè liceat Latinum sermonem ad uernaculum illum accommodare, sed tamen quantum ex meo præceptore audiui, in sinum tuum effundam. Cum ergo cereuisiam consecrare uis, dicere potes: Cereuisia uobis sit saluti. Cereuisia uobis commodo sit. Cereuisiam Deus sua bonitate consecret, ne quid noxij uobis ingeratur.* IO. *Iam rem teneo, qua autem ratione ab aliquo salutatus, respondere soles?* NI. *Si salutor, salue mi amice, respondeo, & tu itidem salue. Cum salutor, saluus*

sis,

sis, respondeo, & tu saluus sis. IO. *Benè se res habet, omnia teneo, sed cum manè aliquem accedis, qua salutatione cum dignari soles?* NI *Dicere soleo, Bonum manè, Bona dies Cum in meridie aliquem adeo, dicere solitus sum, plurimum saluc, uel saluete, salua sit tua humanitas præceptor mi amantißime. Cum uerò abeo, dicere in more habeo, uiuc & uale, uel uiuat, & ualeat faustiter tua uel uestra humanitas.* IO. *Sed quo quæso modo efferre uelis, bibite bonum Iohannis?* NI. *Haud scio an oratio Latina, ad id genus locutiones uernaculas aspirare posßit, dicere tamen uellem, bibite postremo nobiscum. Bibite nobiscum nomine Iohannis, nam ne ullus quidem fons in itinere occurrat.* IO. *Benè res se habet, gratias tibi habeo, aliquando curabo ne asymbolus apud te sim. Sed heus tu, unus est scrupulus, qui me non rarò malè habet. Cum somnum capere uis, qua quæso salutatione abire soles?* NI. *Dicere soleo? Ego somnum capessere uolo, uos quoq; quando lubitum est quieti uos tradite. Vel alio orationis habitu efferre potes. Deus uobis omnibus noctem tranquillam impertiat, uel quiescite feliciter, quietem capite suauiter.* IO. *Omnia in portu sunt. Iam uale feliciter.* NI. *Et tu uale.*

MATTHÆVS ET BARTHOLOMÆVS.

De uarijs rebus colloquuntur.

PRosint tibi balneæ mi Bartholomeæ. BAR. Et tibi omnia prosint. MAT. Balneæ ut tibi arridēt? BAR. Si mihi adeo arrisissent, diutius mihi moram nexuissem. MAT. Scis quid rerum nouarum Aphrica apud me produxerit? BAR. Modo omnia dextra sint, noua non illibenter audio. MAT. Et ludus literarius tibi scopis uerrendus est. BAR. Dij boni, an ne hoc nouum? hoc negocij mihi datum esse non clam me fuit. MAT. Scopas, ubi compares nostin? BAR. Apud famulum fornarium. MAT. Aliud autem audire uis? BAR. Si tam bullatas nugas expromere uis, taceas malim. Miror quid tam biberijs nugis nos onerare possis. MAT. Putabam me uelle tibi timorem incutere, si rem paulò atrocius adornarem. BAR. Quid rerum est, edissere θάυσαι λεπτολογεῖν, ut Græcè dicam. MAT. Cubiculum nostrum quoq; tibi scopis expurgandum est, sordes ad carnificinam exportes, necessum est, tenui potu mendicando occuperis, oportet. Et nescio quæ alia laborum ilias tibi hodie exhauriēda est. BAR. Ecquæ malum infelicitas est? Miror hodie tantam laborum sarcinam in humeros residere, per integram hebdomadam uel Epicureo Deo ociosior fui, & hodie nihil non laborum mihi obeundum est. MAT. ἐυφήμει Τύχη σώζουσαν εὐοῖ. Hoc est, bona uerba quæso, & fortunam præsentem boni consule. BAR. Ecquid incommodi tibi accrescere posset,

sime

si me mutua opera iuuares, & meam operam in rebus tuis sedulò experturus? MAT. *Quid ni? mori tecum uellem, tantum abest, ut non hac in re auxiliares porrigam manus.* BAR *Sed hinc abeundi tempus est. Tantum non uide post festum, ut dicitur, apropperemus.* MAT. *Quid? Vix secundæ horæ signum tactum est.* BAR. *Si adhuc tam maturum est, domum abibo, ius quod heri uesperi reliquum feci, ventriculo donabo. Tandem tua opera adiutus, dicto citius, quicquid est laboris, expediam.* MAT. *Tu modo iam ne diu moras necte.*

MARCVS ET PETRVS
De Eleemosynis colloquuntur.

VT uales Petre? PET. *Maceratam uino uitam, sed tamen incolumem & inconcussam.* MAR. *Quot Eleemosynas hodie emendicatus es?* PET. *Vix unam aut alteram. Nam nescio quo pacto ciues omnes fame contabescere uolunt.* MAR. *Non calles audio, qua uia Eleemosynarum uindemiam facere possis. Non oportet statim à foribus pedem moueas, si importunius tibi obgannierint, urgendi sunt, & si crebrò iacias, Venerem iacies, ut in Prouerbio est.* PET. *Quid? Non rarò mihi lapidibus minantur, nisi è limine discessero.* MAR. *Iocantur tecum, perstarem ego, uisurus quorsum res abiret.* PET. *Ego posthac me tibi comitem in emendi-*

cando pane adiungam. Alioqui ante diem, sat scio, fame mortem oppetam, necessum est. MAR. *Quidni? Ego omnibus machinis, tuæ paupertatulæ obuiam ire uolo. Num uides quo pacto soleam mulieres illas cadaueroſas à foribus arcere, & solus prædeinbiare?* PE. *Benè se res habet. Non ullus me à latere tuo arcebit. Iam autem uale.*

IOSEPHVS ET GEORGIVS

De ratione studendi colloquuntur.

SAlue *plurimum mi Georgi.* GEOR. *Et tu salue, quo te profers?* IOSE. *A præceptore domum eo.* GE. *Sub quo tu præceptore stipendia literarum facis?* IO. *Sub homine non uulgariter docto.* GE. *Qua nam ipse in te erudiendo uia utitur?* IO. *Sub tempus antelucanum & Græca & Latina declinatione exercet. Et logicis quoq; ἀποδείξεσι me instruit, quomodo argumentorum panopliam comparare possim. Nugas quasdam tenues ad Macariam, ut dicitur, mittit. Nam plæroſq; refert eam tradere logicam, quam priusquam addiscamus, obliuio quædam obrepat, quemadmodum de strepsiade Comicus quidam scripsit.* IO. *O te felicem cui talis obtigit præceptor.* GE. *Tum tempore pomeridiano Grammaticam Philippi Melanthonis iuuenis, ut ego audiui, in utraq; lingua ex æquo suspiciendi, prælegit, subinde electas autorum Græcorum sententiolas*

& Chrias quasdam ueluti Coronides adiungens, quibus uelut melle prælito præceptionum absinthium edulcat. IO. Ni planè lapis sis, doctus cuadas oportet. GE. Tum quo cum literis literatis Christum ipsum imbibamus, Erasmi Roterodamî Enchiridion prælegit, ex quo ueram pietatem cum eloquentia condiscere possumus. IOS. Et quis non sub tali præceptore saperet? GE. Tum subinde me thematis exercere solet, Thema quoddam exponens, & tractandi ductum præscribens, non rarò declinationibus me exercet, breuiter mihi explicans, quæ in proœmio conciliandi ratio, quæ narrandi lux, quanta in diuidendo prudentia habenda sit, quàm subtilis & crebra argumentatio, quibus uiribus inspiret, & ut summatim dicam, quicquid ad orationis artificium requiri solet. IOS. En ista tua oratione in alienum, ut dicitur, mundum translatus uideor. Tam noua instituendi ratio mihi occurrit. Chameleonta ut audio, agit Præceptor tuus. GE. πολυσμόνη πάντων, ut Comicus quidam dixit. Quapropter uarijs rebus animum exercere solet, ne eadem per eadem audiendo, retundantur. Quis enim præceptorem non nisi cupressum simulantem? IOS. Quibus ergo alijs rebus uacare cogeris? GE. Subinde & Græce, & Romanæ Epistolæ mihi conscribendæ sunt. Indies aliquid in memoriam reponendum, ne memoriæ thesaurus negligatur.

IOS.

IOS. Hoc ipſo, *ut dicitur, temporis puncto, à meo præceptore deſciſcam, atq; in tuam ſcholam, ceu literarum militiam nomen dabo.* GE. *Sat ſcio, intra unius anni ſpacium, plus promoueberc, quam ſi alioqui in alijs* φροντισηϛίοις *ad ſex aut amplius annos computreſcas, plerisq; enim præceptores multò indoctiores diſcipulos reddere ſolent, quàm acceperunt.* IOS. *Tuo conſilio nihil mihi prius erit, poſthac ego maiore beneuolentia te mihi obſtringam, quám hactenus deuinxi. Non putaui enim te adoleſcentem eſſe tam raro ingenio.* GE. *Quo ſim ingenio, neſcio, hoc certé de me pollicerì auſim, me non obſcurè uidere noſſe, qui diſtent æra lupinis. Et quam Corydalus in aliarum auium numero ruſticè obſtrepat. Tu modo ne animum ad deſperationem conuerte. Commodius poteris initio mederi, quàm fini. Ætas iuuenilis in quemcunq; habitum ſequax eſt. Ætas uerò decrepita, mirum eſt quám intractabilis ſit, quim ſaliuam illam primam, quam olim imbibit, ſemper reddat. Vnde Paræmiacus eſt ſermo, ſenis mutare linguam difficile eſt, & quia ſenex eſt Pſittacus, ferulam negligit.* IOS. *Tu pol puer es, & præcoci ſapientia. Catonem aliquem iam me audiſſe putaui, non Adonidem quendam puerum.* GE. πᾶυσαι ληϛῶν, *ut Græcè tecum loquar, quod animo tuo deſciuiſti, non in hyperbata uſq; profer.* IOS. *Iam eo. Tu interim uale.*

CASPAR

DIALOGI.

CASPAR ET BALTHASAR
De repetendis lectionibus confabulantur.

EC quid agis Balthasar? Qua uia lectionibus iam repetendis uteris? BALT. Primò solitus sum uulgarem accommodare rationem, tum ad Grammatices coticulam omnia exigere, inuentionis acumen expendere, omnium uocularum situm subducta ratione ad calculum uocare. Tandem si quod nouè uel priscè dictum occurrerit, in nidos ad id paratos conuehere, si qua παροιμία, si qua sententia insignis stellis, ut dicitur, notare soleo. Et ea quæ insigniora uidentur, in memoriæ thesaurum deponere, subinde à lectione surgens, & animo meo utcunq; uoluens, quæ legi. Nec deest Enchiridion, in quod quicquid est illarum opum, ceu promptuarium repono. Et ea uia utendum est τὸ εἰς ἄφενος σπεύδον τι, id est, properanti his ditescere opibus. CAS. Næ ego homo sum uel Morycho stultior, qui talium rerum omnem curam abieci, alia super alia legens. Nec animum aduerti, quàm omnem operam luderem. Sed uerissimum illud in me ipse experior, qui semper domi ueluti in umbra sese continet, nec in hominum frequentiam progreditur, puerum animalem agere. Non rarò demiratus sum, me ne pilo quidem doctiorem euadere, nullum omnino progressum in me experiri. Et iam, ueluti Epimetheus ille post factum

factum prudentiam solidiorem sumo. BAL. *Nihil omnino posthabitum est. Tantò grauius in bonas literas incumbe, quantò serius eas uerè adamare cœpisti, imitare uiatiores ipsos, qui dum manè in diem usq; somnum protraxerunt, quàm possunt celerrimè iter carpunt, tarditatem celeritate resarcientes. Et plerunq; citius eò quò uolunt, pertingunt, quàm illi, qui prima luce iter ingressi sunt.* CAS. *Non ignoro nullam ad discendum seram ætatem esse. Sed tamen istud tuum studium, ego in lucrum ponerem.* BAL. *Serere ne dubita, non paruus in literis prouentus tibi proueniet.* CAS. *Faciam ut iubes, nihil non acturus, quo te aut æquem aut superem.*

VENCESLAVS ET HERMANNVS

De coêmendis libris colloquuntur.

QVos tu putas libros mihi parem? HER. *Ciceronis uelim libros, & Terentij Comœdias coêmeres, ex illis enim solidam eloquentiam haurire posses.* VEN. *Qui hoc fit? ego non satis intelligo.* HER. *Paucis aduerte, doceo. Ciceronis oratio & elegans & pura est, Terentius purus, tersus, quotidiano nostro sermoni proximus, & haud scio, an citra balbutiem quicquid in linguam uenerit, garrire possis, nisi Terentij Comœdias in manibus triueris. Nec uerò meopte Marte hæc dico. Præceptoris mei iudiciũ est, quod ego hactenus non infrugi ferum expertus sum.* VEN. *Et iam Bibliopolam accedam*

cedam, istos libros coêmpturus. HER. *Exemplaria Terentij uaria sunt, Melchior Lotherus, Chalcographus in Lipsia, primi nominis, Terentium typis excudit unà cum Præfatione Philippi Melanthonis iuuenis, præter ætatem eruditi. Frobenius Calcographus in optimis quibusq; libris imprimendis, omnium diligentissimus, in paruas paginas Terentium congessit. Tu emc exemplar, quodcunq; collubitum est: Ciceronis autem exemplaria apud Nicolaum Fabrum, Chalcographum in Lipsia operæ infatigabilis reperies.* VEN. *Sat habeo. Tu uale.*

FINIS.

LIBRI

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0082-1

Quando quæras finem libros habendi
dicendumq;

Ad finem aliquid horum pertinentes, cum
nemo addubitet aliquod vel minimum finem
esse propositum: nec vel maxime aliquem
certum ordinem, sed ut dixerunt divi-
dere oportuit. Hinc ita mihi modo modo
ex ista protractione aliquid huius vel illius
ut sum hic et similis ☐☐☐☐,
ita vi linea explicari: sed ut in fine illig
linea una et altera dicendi libertas
sine punctis collocanti: aut ut linearum
ipsam, ac integrum dicendum, quam si
nis linea angulus non positus, ab initio
quodcunq; finiendi: cuius rei exempla
plurima sunt obvia ni fallor sacris.

)(

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0085-8

VI. Vbi chŏ ſchwŏa a' p-mo pro dicho,
mŏs gŏamŏnt, prima migrat in horec

Stamus absolutus vocatur is, q post se nomen
genitiui casus. ut v. gen. mihi casa
sig. is vocatis is stamus ut hic
stamus i. סְמִיכוּת stamus is stans
sustinens, constructus, adiunctus, ut
Sonus hinc nomen gradus in punctis mutatur
Psalmis ni gutturali mutatur.

i. Is stamus ob subiunctum genitiuum casum abiit stem finale. de ם et hinc mutatis in
rex, alq vous magnas pedenis ommutat
in pausas, aut in punctum schwa.

ca mita, nris pri, nabis
II. Quod ut recte intelligas, notandum pp q casus mutat nomina in punctis, i nempe. pp regitur,
2. pp pluralis mutatur, 3 pp gen feminini
4 pp affixorum subiunctorum.

~ IIi. e pro a mutatis
Sunt a. q voces, sua puncta, q in nomini, bus mutationem subeuntur. T, ai, ei, oi, camez, rex, segol et holem, hos magna et una patach. Schwa quo q ammutata, unde ois, si omnino adsit mobile.

IV. Camez et rex, quando prima docendis occurrat, mutatis ~~in feminino et pluralibus~~ in schwa

V. Quando v. in rex in quiescentibus, aut mutatis in patach

Von der Beichte.

Was ist die beichte?

Die beichte allein ist nichts anders, denn
das ich die sünder vor dem verordneten die
nen oder beichtvatter bekenntlich er-
zeige, vnd ihm an gottes statt seine sünd
bekenne, vnd den trost empfahe der verge-
bung der sünden von ihm im glauben
entpfahe.

Wieviel stück begreifft in sich die beichte?

Zwey stück, eins, das man die sünde be-
kenne, das ander, das man die absolution
oder vergebung der sünden vom beichtiger
empfahe, als von gott selbst, vnd sie
nicht dran zweifele, sondern feste gleuben,
die sünde sind dadurch vergeben für gott
im himmel.

Welche sünde sol man den beichten?

Für Gott soll nidem sich alle sünden schul-
dig geben, auch die wir nicht erkennen,
wie wir im vatter vnser thun: aber für
dem beichtiger sollen wir allein die
sünde bekennen, die wir wissen, vnd
fühlen im hertzen.

Welche sind die? Bx

Da sehe dinen sunder ast, nach dem
zehen gebotten, ob du vatter, mütter,
schen, forcher, herr, knecht, knecht, knecht,
ob du vngehorsam, vnfreuntlich, vnfleis-
zig, vnandechtig, hoffertig, geitig, neidig,
ob du jemand vnrecht gethon hast mit
worten oder werken, ob du gestolen,
vnrechtlich, vntreulich, schaden gethon
hast.

Lieber stelle mir eine kurtze
weise zu beichten. Bx

So du zum beichtiger gehest; bereit
dich lieber herr, ich bitte euch, ihr wollet
meine beichte hören, und mir die ver-
gebung sprechen von gottes wegen.

Ich armer sünder bekenne mich vor gott
allen sünden schuldig zu sein, derhalben
komme ich für euch, das ich eine knecht,
magt etc. bin, aber ich diene bei der
vermeinten kirche meinem herren, den der kind
der sache ich nicht gehorsam, was sie mich hieß,
sache sie verbrennet, und zu flehen bewegt,
sache verbrennet, und schreien lassen gehen
schaden, den mich in vorigen kind wer-
den schweren gewesen, sache mit meinen
gliedern gedienet, wieder meine kräfte
gewandelt, und geschändet, das alles
ist mir leid und bitte um gnade,
ich will mich bessern.

Item sage oder klage sage also, in sun-

Frid

Derselb bekame ich Ein Kind, das ich mein
Kindt, gesindt Fritzel nennete hab gedagen
habe Ihr gotter ehren, Ich habe ge-
klüsel, böse gedanckel mit Unbarm-
herzen, und wortten gegeben, meinen
nachbarn schaden gethan, Ehrl nach-
gered, Zu ihren Verbrüch habe, und
nicht gantze nacht gegraben, das alles
ist mir leidt, und bitte Ihn gnade
ich will mich bessern.

Vom ampt oder gewalt der schlüssell.

Wie lautten die wortt vom
ampt oder gewalt der schlüssel?

Ehristus spricht zu seinen Jüngern,
Matthei am 18, Warlich, warlich ich
sage euch, was ihr auf erden binden

werden, so muß im Himmel gebunden
sein, und was ihr auf Erden lösen
werdet, soll auch im Himmel los sein.

Und Johannis am 20. Cap. spricht
unser Herr selbst, und sagt zu ihnen:
Nemet hin den heiligen Geist, welchen
ihr die Sünde erlasset, denen sind sie
erlassen, und welchen ihr sie behaltet,
an denen sind sie behalten.

Was ist das?

Wenn die Prediger unser Herr Christus
göttlichen befiehlt, die öffentlich und
insonderheit Sünder von der Christlich
gemeine ausschließen, und die Buße
Sünde bedeuten, darinnen, und sie denen
wollen, wiederum entbinden, wenn solches
so kräftig und gewiß ist, als wenn
als stünde es um der lieben Christo
selbst.

Vom hochwirdigem Sacra-
ment des altars.

Was ist das sacrament des altars?

Es ist der ware leib vnnd blůt vnsers
herren Jesu Christi, vnnder dem brot
vnnd wein vns Christen zů essen vn
zůtrinckenn, von Christo selbst eingesetzt.

Wo stehet das geschrieben?

In den heiligen Euangelischen
Matthæus, Marcus, Lucas vnnd sanct
Paulus, vnnder den selben Jesus Christus
in der nacht da er verrathen, nam er
das brot, dancket, vnnd brachs, vnnd
gabs seinen Jungern, vnnd sprach, nem
met hin, vnnd esset, das ist mein leib
der für euch gegeben wird, Das thůt
zů meiner gedechtnůs. Desselbigenn gleichen

nam er auch den kelch nach dem abent
mal, dancket, vnnd gab jhnen den, vnnd
sprach; trincket jhr alle
draus, dieser kelch ist das new Testa
ment in meinem blut, das vor euch vergos
sen wird, zu vergebung der sünden, Solche
hab jhr offt jhr drincket zu meinem
gedechtnis.

Was nützt den solch essen vnd drincken?

Das heissen vns diese wort ohne,
fur euch gegeben vnd vergossen zur ver,
gebung der sunden, nemlich, das vns
im Sacrament vergebung der sünden, le,
ben vnd seligkeit, durch solche wort gege,
ben wirdt, Denn wo vergebung der sün
den ist, da ist auch leben, vnd seligkeit.

Wie kan leiblich essen vnd
trincken solche grosse
dinge thun?

Item vnd trincken ehrs fur-
nicht, sondern die wort so da stehen,
fur euch gegeben vnd vergossen zur
vergebung der sunden, welche wort vns
neben dem leiblichen essen vnd trincken
als das furnemst stuck im Sacrament, vnd
vber dem selbigen worten gleubet, das sie
vns sagen, vnd wie wir gleuben, nemlich
vergebung der sunden.

Wer entpfehet dem solch Sacrament
wirdiglich?

Salum, vnd leiblich ist zu bereiten, ist wol
eine feine eusserliche zucht, aber der ist
recht wirdig vnd wol geschickt, der den
gleubigen hatt, an dis wort, Fur euch
gegeben vnd vergossen zur vergebung
der sunden, aber der ist vnwirdig vnd vn-
gleubig, der disen worten nicht gleubet oder zwei-
felt, der ist vnwirdig vnd vngeschickt
den das wort, fur euch, erfordert ein
gleubige hertzen.

Was sol ein Christ wissen, vnd
können, der da will zur beichte
vnd Sacrament gehen? R

Er sol seinen Catechis mün, das sind
die zehen gebott, den gleubenn, vnser
herr, die wort vnd der Tauffe, absolu
tion, vnd Sacrament des altars, sein müs
wenig wissen vnd können darnach nöt
dürftig dein frage.

Gleubstu das du ein armer sunder
seyst? R.

Ja, ich gleube es, ich bin ein armer sünder.

Woher weistu das?

Aus den zehen gebotten, die hab
ich nicht gehalten.

Tindt dir deine sund auch leid? R.

Ja es ist mir hertzlich leid, das ich wi
der gott vnd sein gebott gethan habe.

Wer hatt dich von deine sunde erlöst?

Ehristus Jesus, warer gott vnd mensch.

Was hatt Christus für dich gethan?

Er ist für mich gestorben, vnnd hat
sein blůt am Creutz für mich vergo
ssen. M.

Wo her weistů das? R.

Aus dem heiligen Euangelio, vnnd
heylwirdigem Sacramentum.

Was ist das Sacrament
des altars? R.

Es ist der warhe leib vnd blůt vnsers
herren Jesu Christi, vnder dem brot
vnd wein vns Christen zů essen
vnd zů trincken, von Christo selbs
eingesetzt.

Warumb gebestů zum Sa.
cramente? R.

Das ist meinem Hergotte gleůben
an Christum, bekeh, vnd mit seiner
hülffe mein leben bessern vnd frömer
wanden wil, Amptn.

Βῶλ.

Ἰππάλα τριῶν νιφάδων
μεταβολὴ τάχιστον γλυκύ

Varietas unum jucundum. ut ait Virgilius commendatione nonnihil, nihilque non pessima gravat. ut pluvia.

Hesperidum mala. μῆλα ἑσπερίδων δωρήσας. Diu munus, qui magna splendida largiuntur. Virg. Aurea mala decem misi, cras altera mittam.

Mein kürtzer Bericht
Ehrwürdiger lieber Herr Doctor,
Gottes Gnade
Mit der Vergebung der Sünden Christi
und Gottes wissen.

Ich armer sündiger Mensch bekenne
euch vor Gott alhier Sünden schuldig
zu sein, derhalben ich euch vor nöthig
Gottes Vorordnung Diener, Das euch
von natur, wie einer Sünder ist, und
Unwürdig ist der Barmhertzigkeit Gnad
und wohlthaten, die der lieben Gottes

Derselbe Unwürdigkeit Sache ich bekenne,
zu, und bekenne mit diesen Worten,
daß ich mir gedachten, wortten, und werckẽ
1 Confessio pcc. cato rümtz agnitio
schẽ, und lassen begangen habe:

1 Indem ich nehmlich Gott, nicht von
gantzem hertzen gefürchtet, geliebet, noch
ihn über alle Dinge vertrauet, noch
geglaubet:

2 Seinen Göttlichen Nahmen in allen nö-
thigen, und anderen Creutz nicht ge-
heiligt, und von gantzem hertzen angeruffen
gelobet noch dancksaget: sondern
mich in allem mit frembden Creutz
und Trübsahl

3 Ungedültigt: In anfechtung und
leidung Göttliches wortts, beschwehrung
der Sündigkeit, gebrauchung der heiligen
† Zu sonst in meinem Sacramenten: vor der gemeinschaft
Brodts und
Wein, sehr Unachtsamkeit und nachlässigkeit gebrauchet:

Barmhertzigkeit und Langsahmkeit" Gottes
meines lieben Herrn, seines Freundes und
Königes erlösung: und entschlossen dasselbe
sich Hertzlich, erkündigung, Heiligung, Zu-
Gottes und grossen Barten Trost und
erhaltung von grunde meines Hertzens
nicht gezweifelt: ~~Zu sein~~ 9
~~von Braut und Bräutigam, sein Unschuld~~
~~und unschuldig gewesen~~: habe zu
der Christ mit bösen Exempeln gern,
gerett: mit seinen Zorn, und Lastern 5.6.7.8.9
böse Affecten und Begirde Abzuziehen, 10
und Gerechtigkeit lassen: habe meinen Nest,
sten nicht geliebt, als mich selbst.
Solcher Adam ist mir Herzlich leid 2 Dolor
und wünsch sehr, und bitte mich ab omiss.
für Barmhertzigkeit und ewiger Kraft. peccat.

Jesum aber dargegen, mit gleub-
gen, und zuuersicht, das Er
3. Fides in gratiã Dei & meritũ Chri. der fromme Gott Jhm gnädig
sey, und barmhertzig sein wolle,
vnd Jhme alle seine Sünde,
vmb seines Sohns, vnsers Herrn
Jesu Christi willen, nit zurechne,
vnd Barmhertzig sein, alle seine
Sünde Jhm gnedig vergeben, vnd
das ewige Leben geben.

Damit er aber dessen Vberredt,
4. Applicatio & assumptio fidei. vnd gewiß gemacht, Heiliger tauffe,
vnd Gottliche vertröstung vnd zu-
sag, Jhme sey, vnd in specie
" in
" in

Herr Jesu Christ um deines bittern
Todes willen, sei mir gnädig
und barmherzig, und lasse mir meine Sün-
den, die ich wider dich und deine Gebote
begangen habe, nicht zurechnen: und
nimm mich um deinetwillen in Gnaden an,
und
erhalte mich: Sonderlich
mache mich des Sacraments deines heiligen
wahren Leibes und Blutes Jesu Christi
theilhaftig und stärke mich
im rechten Glauben.

Durch deinen Heiligen Geist
tröste mich in meiner Todesnoth
und in meinem letzten Kampf,
und lasse mich selig
sterben. Amen.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0104-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0106-5

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0108-6

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0110-7

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0114-0

Johannes Kuntze.

Anno Domini

Enigma.

Sunt mihi sine sanguine, sed no[n] e[st] ea dolens
Est ubi ad ictu[m], sed nisi granis impedit ict[u]
Et si mi genit[us], sine me no[n] nascit ipse
[illegible]

Theseig. No[n] pulchra sepe sunt pulcra
Ego no[n] pulcra sunt pulcra

Vorn

Sæpe non pulcra sunt pulcra, ut:
Theol: Sæpe polyphemo, en q
non sunt pulcra, sunt pulc
Ergo deformia sunt pulcra

ULB Halle
003 737 055
3

Sb. f

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-236348-p0117-6

PAEDOLOGIA PETRI MOSELLANI PROTEGENSIS, IN PVERORUM usum conscripta, aucta, & pluribus in locis â mendis repurgata.

DIALOGI XXXVII.

DIALOGI PVERILES
Christophori Hegendorphini XII lepidissimi æquè ac docti.

FRANCOFORDIÆ AD ODERAM,
IN OFFICINA IOHANNIS
EICHORNI.

Q. Lating phraseologg. 7 4. 1.
86. d.